بۇغراخانلار تەزكىرىسى

موللا ھاجى

مۇقەددىمە

ناھايىتى شەپقەتلىك ۋە مېھرىبان ئاللانىڭ ئىسمى بىلەن باشلايمەن

بىلىڭلار ۋە ئاگاھ بولۇڭلاركى، ئۇنىڭدا خۇدايىتائاللا لۇتفىنىڭ نۇرى زاھىر بولغان، ئۇ قۇرئاننى كۆپ تىلاۋەت قىلغان، پادىشاھلىق سەلتەنىتىنى راۋا كۆرگەن، خۇدانىڭ ئەلچىسى مۇھەممەت مۇستافا سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسالامنىڭ شەرىئىتىنى راۋاجلاندۇرغان.شۇنىڭ ئۈچۈن بۇ ئەزىز پەزىلەتتە،ھەلىم ھايادا، ئەدەپتە، ئىلمىي زاھىر ۋە ئىلمىي باتىندا كامالەتكە يەتكەن. ئۇ، بۇ ئالەمگە كەلگەندىن بۇيان شەرىئەتكە خىلاپ ئىش قىلمىغان. ئاۋالقى ھاللىرىدا يەنى ئەۋلىيا ئەمەس چاغلىرىدا خۇدانىڭ ئەلچىسى مۇھەممەت ئەلەيھىسسالامنىڭ سۈننەتلىرىنى قوبۇل قىلاي دەپ تىجارەت بىلەن شۇغۇللانغان. ئۇ، باشقا سودىگەرلەردەك ئۆز نەپسى ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى پۇل تېپىپ، خۇدانىڭ يېتىم –مىسكىن ۋە ئاجىز مۇسۇلمان بەندىلىرىگە زاكات بېرەي، زاكاتنىڭ ساۋابىدىن مەھرۇم قالماي دەپ سودىگەرچىلىك قىلغان .

-ئەي بۇزرۇكۋارىم، شۇنچىۋالا پۇل – دۇنيالىرى بار تۇرۇپ، نېمە ئۈچۈن يەنە جاپا چېكىپ، ئاۋارە بولۇپ سودىگەرچىلىك قىلىلا؟- دەپ سورىدى بىر كۈنى مۇرىدلىرىدىن بىر كىشى .

-ئەي يارەنلىرىم، - دېدى بۇ ئەزىز، - مەن ئەقلىمگە كەلگەندىن بۇيان مۇھەممەت ئەلەيھىسسالامنىڭ سۈننەتلىرىنى تەرك قىلمىدىم. سودىگەرچىلىك قىلىش ئان ھەزرەت سۈننەتلىرىدىندۇر. ئۇنى تەرك

قىلىشنى خالىمايمەن. مەيلى قەيەردە بولاي، مەيلى ۋەتەندە تۇراي ياكى سەپەر ئۈستىدە بولاي،ھەر قاچان مۇسۇلمانلارغا زاكات بېرىپ مەنپەئەت يەتكۈزىمەن. ئەگەر بۇ ئىشنى تەرك قىلسام زاكاتنىڭ ساۋابىدىن مەھرۇم قالىمەن.ئەي يارەنلىرىم، سىلەر مۇنداق بىر ھېكايىنى ئاڭلىغانمىدىڭلار؟....... بىر كۈنى رەسۇلۇللا مەسچىتتە ئولتۇرغاندا، ئۇ يەرگە بىر نەچچە نامرات ساھابىلەر كىرىپ كەپتۇ، ئۇلار :

ـ يا رەسۇلىللا، ئالتۇندار باي ساھابىلەر زاكات بېرىپ، زاكاتنىڭ ساۋابىنى تاپلايدىكەن، پۇل سەرپ قىلىپ جەننەتنىڭ يۇقۇرى دەرىجىلىرىگە ۋە مەڭگۈلۈك نازۇ- نېمەتلەرگە ئېرىشەلەيدىكەن. ئۇلار بىزگە ئوخشاش.ناماز ئوقۇپ، بىزگە ئوخشاش روزى تۇتىسمۇ، ئىقتىسادى جەھەتتە ئۇلارنىڭ بىزدىن ئارتۇقچىلىقى بولغاچقا، پۇل خەجلەپ ھەج قىلالايدىكەن.بىزلەر نامرات، زاكات بەرگىلى پۇلىمىز يوق، زاكاتنىڭ ساۋابىدىن مەھرۇم قېلىۋاتىمىز. بىزگە زاكاتنىڭ ساۋابىدەك ساۋاپ تاپقىلى بولىدىغان بىرەر ئەمەلنى ئۆگىتىپ قويسىلا ئىكەن،ـ دەپ ئەرز قىلىشىپتۇ. نامرات ساھابىلىرىنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلىغان مۇھەممەت ئەلەيھسسالام، ئۇلارغا مۇنداق دەپ ئەمىر قىلىپتۇ :

ـ ئەي يارەنلىرىم، ئەي نامرات ساھابىلىرىم، ئۇنداق بولسا مەن سىلەرگە شۇنداق بىر ئىشنى ئېيتىپ بېرەي، ئەگەر ئۇنى ئورۇنلىساڭلار پۇل خەجلەپ جەننەتنىڭ يۇقۇرى دەرىجىلىرىگە ئېرىشكەن بايلارنىڭ دەرىجىلىرىگە يېتىسىلەر، سىلەردىن كېيىنكى ئادەملەرنىڭ (مۇشۇ ئەمەلنى قىلمىغانلارنىڭ) ھېچقايسىسى سىلەرنىڭ دەرىجەڭلارغا ئېرىشەلمەيدۇ، بۇرۇنقى ۋە كېيىنكى ئادەملەر ئارىسىدا سىلەر ئەڭ ئەۋزەل ئادەملەردىن بولۇپ قالىسىلەر.بايلاردىن پەقەت مۇشۇ ئەمەلنى قىلغان كىشىلەرلا سىلەرگە يېتەلەيدۇ .ئۇ بولسىمۇ ھەر ۋاق نامازدىن كېيىن «سۇبھانەللا » (ئاللانى پاكلىق بىلەن ياد ئېتىمەن) «ئەلھەمدۇلىللا» (ئاللاغا ھەمدۇ سانا ئوقۇيمەن)، «ئاللاھۇ ئەكبەر) «ئاللاھ ئۇلۇغدۇر) دىگەن ئۈچ كەلىمىنىڭ ھەر بىرىنى 33 قېتىمدىن، كەلىمە تەۋھىدنى ئون قېتىم دېسەڭلار زاكات بەرگەننىڭ ساۋابىنى

تاپىسلەر .

نامرات ساھابىلەر خوشال بولۇشۇپ قايتىپتۇ ۋە ھەر ۋاخ نامازدىن كېيىن شۇنداق قىلىشىپتۇ. بىر نەچچە كۈندىن كېيىن بۇ خەۋەر كىشىلەرگە ئاڭلىنىپتۇ، باي ساھابىلەرمۇ ھەر ۋاخ نامازدىن كېيىن نامرات ساھابىلەر قىلغان ئەمەلنى قىلىشقا باشلاپتۇ. بۇ ھالنى كۆرگەن نامرات ساھابىلەر يەنە مۇھەممەت ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا كىرىپتۇ .

ـ يا رەسۇلەللا، ـ دەپتۇ ئۇلار، بولۇۋاتقان ئەھۋالنى ئەينەن ئىنكاس قىلىپ، ـ باي ساھابىلەر زاكات بېرىپ زاكاتنىڭ ساۋابىنى تاپىدۇ، ئەمدى يەنە سىز بىزگە ئۆگىتىپ قويغان ئەمەلنى قىلىپ ئۇنىڭ ساۋابىنىمۇ تېپىۋاتىدۇ .

ـ خۇدايىتائاللا زاكاتنىڭ ساۋابىنى ئۆزى خالىغان بەندىسىگە نىسىپ قىلىدۇ. بۇنىڭغا قارىتا ھېچكىم بىر نېمە دېيەلمەيدۇ، ـ دەپ، ـ جاۋاپ بېرىپتۇ ئان ھەزرەت سەللاھۇئەلەيھى ۋەسەللەم ...

بەس، بۇنىڭدىن مەلۇم بولىدىكى زاكاتتا ناھايىتى كاتتا ساۋاپ بار. شۇنىڭ ئۈچۈن مەن سودىگەرچىلىكنى تەرك قىلمىدىم .

مەلۇم بولسۇنكى، خوجا ئەبۇنەسىر سامانى ھەر قېتىم سەپەرگە چىققاندا، تولا رىيازەت تارتىپ،مۇشەققەت چېكىپ قىلغان تائەت ـ ئىبادەتلىرىنى باشقىلارغا دەپ يۈرمەيتتى.خالايىقلارغا ھەمىشە ئاش نان بېرىپ ساخاۋەت قىلىپ تۇراتتى.ھەر كېچىسى كالام شېرىپنى بىر قېتىم تامام قىلاتتى. بەش مەرتىۋە تەرەت ئېلىپ، ھەر رەكئەتتە سۈرە ياسىننى قىرائەت قىلىپ،32 رەكئەت ناماز

ئۆتەيتتى.ھەر كېچىسى قىلىدىغان ئىبادەتلىرى مۇشۇنداق بولاتتى .

بىر كۈنى خوجا ئەبۇ نەسىر سامانى سەپەرگە چىقىشنى ئويلاپ، ئاخشىمى ئادىتى بويىچە ناماز ئوقۇپ،تىلەكلىرىنى خۇداغا دۇئا بايان قىلىپ بولغاندىن كېيىن يېتىپ ئۇخلىدى.ئۇ بىر چۈش كۆردى.چۈشىدە مۇھەممەت ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا:«ئەي خوجا ئەبۇنەسىر سامانى،بۇ نۆۋەت سەپەرگە چىقماي تۇرۇڭ،سەپەرگە چىقىدىغان مەزگىل بولغاندا مەن سىزگە خەۋەر قىلىمەن...»دېدى.خوجا ئەبۇنەسىر سامانى بىجانىدىل قوبۇل قىلىپ ئۇيقۇدىن ئويغىنىپ ئاللا تائاللاغا كۆپ شۈكۈر سانا ئېيتتى.ھەزرىتى مۇھەممەت مۇستافا سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسالامگە نۇرغۇن دۇرۇت ئوقۇپ ھەدىيە قىلدى.ئۇ، جانابى سەرۋەرى ئالەم مەۋلانە مۇھەممەت ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەمرى بىلەن سەپەرگە چىقماي ئۆزىنى زىيارەت بوتىسىغا سېلىپ تاۋلاپ، ئىبادەت قىلىپ قەلبىنى تازىلاپ تۇردى.كۆنلۈكى مۇھەممەت ئەلەيھىسسالام بىلەن ئۇچرىشىپ،ھەق ھەبىبىنىڭ تەۋەججۇسى بىلەن روھى جەھەتتە تەربىيلىنىپ قۇۋۋەت تېپىپ،پەيزى پۇتىھاتتىن تېرىسىگە سىغماي قالدى .

شۇنداق ھەقىقىي ئاشىقلارغا خاس ئىبادەت ھوزۇرى بىلەن ھوزۇرلىنىپ ئالتە يىل ئۆتتى.بىر كېچىسى چۈشىدە يەنە ھەزرىتى مۇھەممەت ئەلەيھىسسالامنى كۆردى. سالام بەرمەكچى بولىۋىدى،ھەبىبى خۇدا ھەزرىتى رەسۇلۇللا ئاۋال سالام بېرىپ مۇنداق دېدى :

ـ ئەي خۇجا ئەبۇ نەسىر سامانى، ئەمدى سەپەرگە بارىدىغان ۋاقىت بولدى، تۈركىستان تەرەپكە قاراپ سەپەر قىلىڭ. ئۇ يەردە ئۇلۇغ قۇدرەتلىك رەببىل ئالەمنىڭ بىر سائادەتمەن بەندىسى بار، ئىسمى ـ شېرىپلىرى ـ سۇلتان ساتۇق بۇغراخان غازى دەپ ئاتىلىدۇ. مەن ئۇنى مىراج كېچىسى ئەرشنىڭ تۆپىسىدە،تەخت ئۇستىدە بىر نۇر ھالىتىدە كۆرگەن ئىدىم،ئۇ نۇر شۇ ئۇممىتىم روھىنىڭ نۇرى ئىكەن.

قارىسام سىز ئۆزىڭىز شۇ ئۈممۈتۈمنىڭ روھىغا ئىمان ئۆگىتىپ تۇرۇپسىز. مەن بۇ ئىشتىن ئەجەپلىنىپ

بۇرادىرىم ھەزرىتى جەبرائىلدىن سورىدىم :

-بۇ روھلارنىڭ ئەسرارى نېمە؟

بۇرادىرىم جەبرائىل ماڭا :

-ئۇ قۇرئان ئۆگىتىپ تۇرغان كىشى بۇ روھنى مۇسۇلمان قىلدۇ،ئاندىن كېيىن بۇ روھ تۈركىستان

دىيارىدىكىلەرنى مۇسۇلمان قىلىپ ئۇلۇغ دىنىڭىزغا مۇشەررەپ قىلدۇ،- دەپ جاۋاپ بەردى .

ئەي ئەبۇ نەسر سامانى،شۇ ئۈممىتىمنىڭ مۇسۇلمان بولۇشى سىزنىڭ بېرىشىڭىزغا مۇھتاج،قوپۇڭ.ئۇ

لاچىندەك ئېگىز پەرۋاز قىلغۇچىنى ئىزدەپ تېپىڭ. ھەرگىز ھايال بولماڭ ...

خوجا ئەبۇ نەسر سامانى بۇ بىشارەتنى ئاڭلىغاندىن كېيىن ئۇيقۇدىن ئويغاندى ۋە خۇدايىتائاللاغا

كۆپ شۈكۈر-سانا ئېيىتتى.ۋە ئۆز ئوغلى خوجا ئەبۇل پەتتاھنى ھەمرا قىلىپ تۈركىستان تەرەپكە قاراپ

سەپەرگە راۋا بولدى. شەھەرمۇ شەھەر يول يۈرۈپ،ئەندىجانغا يېتىپ كەلدى.ئۇ يەردە بىر كىشى :

-قەشقەر تۈرىسىنىڭ سۇلتان ساتۇق دىگەن بىر ئوغلى بار،ئەمما ئۇ تېخى كىچىك سىزنىڭ سۆزىڭىزگە

جاۋاپ بەرگۈچىلىكى يوق،- دەپ ئېيىتتى.ئەبۇ نەسر سامانى ئۇنىڭغا :

-چوڭ كىچىكلىكى بىلەن ئىشىم يوق، ئۆزىگە ئىنتىزاردۇرمەن، -دەپ ئېيتىپ، قەشقەر تەرەپكە راۋان

بولدى، نەچچە كۈندىن كېيىن قەشقەرگە يېتىپ كەلدى. ھەزرىتى سۇلتان ساتۇقنى تېپىپ، ئېيتىدىغان پەندى نەسىھەتلىرىنى ئېيتىپ، قىلىدىغان سۆزىنى قىلىپ ئىمانغا مۇشەررەپ قىلدى .

ئەلقىسسە، ھەرقانداق بىر كىشى ئاللا دەرگاھىغا مۇشەررەپ قىلغاندىن ئۇلۇغ تائەت ـ ئىبادەت يوق. خوجا ئەبۇ نەسىر سامانى قەددەسەللاھۇ سىررەھۇھۇ نەچچە يىل ئىبادەت قىلىپ، ئاخىر مۇرادىغا يەتتى. يەنى خۇدايىتائاللا زالالەتتىكى خەلقنى ئىمانغا مۇشەررەپ قىلىشنى ئۇنىڭغا مۇيەسسەر قىلدى .

ئۇ ھەزرىتى سۇلتان ساتۇق بۇغراخان غازىغا ئۇچراشقاندىن كېيىن، ئون ئىككى يىل تائەت ـ ئىبادەت بىلەن مەشغۇل بولۇپ، سۇلتان ساتۇقنى كامالىغا يەتكۈزدى. كېچىنى كۈندۈزگە، كۈندۈزنى كېچىگە ئۇلاپ ناماز ئۆتەش ۋە روزا تۇتۇش بىلەن ئۆمرىنى ئۆتكۈزدى. يەنە مىڭ كىشىنى مۇسۇلمان قىلدى. يەتمىش كىشىنى تەربىيەت قىلىپ كامالغا يەتكۈزدى، ئەللىك كىشىنى ئوقۇتۇپ ئالىم قىلدى .

مەلۇم بولسۇنكى، خوجا ئەبۇ نەسىر سامانى سەكسەن يىل ئۆمۈر كۆردى .ھەممە ئۆمرىنى خۇدايىتائالانىڭ تائەت ـ ئىبادەتلىرىدە ئۆتكۈزدى. ئۆزلىرى تەبەقەت ئىمامى،شەيقەت قىلغۇچى شەيخ، دىنسىزلارنى قەتل قىلغۇچى ئەمرىل مۇئمىنىن ئەبۇبەكرى سىدىق رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ روھلىرىدىن تەربىيەت ئېلىپ، ھەزرىتى ياقۇپ نەبىيۇللانىڭ ياشلىرىنى ياشاپ، يىغا ـ زار بىلەن كۈن ئۆتكۈزۈپ رېقبەئى ئۇۋەيسلىككە يەتتى .

ئەي دەرۋىش، ئاگاھ بولغىنكى، ھەرگىز ئۆزىڭنى چولڭ تۇتما. تۆۋەن تۇت، ھاكاۋۇرلۇق قىلساڭ، قىلغان تەكەببۇرلىقىڭ پەردە بولۇپ ئاللانىڭ جامالىدىن مەھرۇم قالىسەن. خۇدانىڭ ئەسرارلىرىدىن خەۋەر تاپالمايسەن. شۇڭا ئىجتىھات قىلىپ، بۇ پەردىدىن قۇتۇلۇپ ئىلاھىنىڭ جامالىغا مۇشەررەپ بولغىن.

شۇنداق دەپ نەقىل كەلتۈرۈشكە بولىدۇكى، خوجا ئەبۇ نەسىر سامانىنىڭ روھلىرى مەدىنىدە ئىدى. رەسۇلى خۇدا - ھەزرىتى مۇھەممەت مۇستافا سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەمنىڭ روھلىرىدىن روخسەت بولۇپ، قەشقەر تەرەپكە سەپەر قىلدى. ئۇ روھلار ئالىمدە ئۈۋەيس بولۇپ، ئۇلۇغلارنىڭ روھلىرىنى باشلاپ كەلدى، ھېچقايسىسى خوجا ئەبۇ نەسىر سامانىغا قول بەرمىگەن بولسىمۇ، يوشۇرۇن ھالدا يەتمىش ئۈۋەيس بۇزرۇك ئۇنىڭغا ھەمراھ بولۇپ كەلدى.شۇنىڭدىن كېيىن ئۇلار تەرىقەتكە لازىم بولىدىغان نەرسىلەرنىڭ ھەممىسىنى ئۆگىنىشكە باشلىدى .بۇ يەتمىش كىشىنىڭ ئىچىدىن شەيخ نەجمىدىن كۆپرەك تەربىيەت تاپقان ئىدى.خوجا ئەبۇ نەسىر سامانى بۇ يەتمىش كىشى بىلەن بىللە قەشقەرگە كېلىپ ھەزرىتى سۇلتاننى تېپىپ، ئۇنى ئىسلامغا مۇشەررەپ قىلىپ مۇرادىغا يەتتى .

ئاگاھ بولغىن ئەي دەرۋىش، كۆڭلىڭنى توختىتىپ كۆڭلىڭنى توختىتىپ، رىيازەت تارتىپ، خۇدايىتائالانىڭ بەندىچىلىكنى قوبۇل قىلساڭ مۇردىڭغا يېتىسەن، ئەلۋەتتە .

شۇنىڭدىن كېيىن مەلۇم بولسۇنكى، بىر كۈنى خوجا ئەبۇ نەسىر سامانى چۈشىدە رەسۇللانى كۆردى.رەسۇل سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم ئۇنىڭغا :

-خۇدا ساڭا ئىككى ئالەمنىڭ دۆلىتىنى مۇيەسسەر قىلدى.قۇتبىلىك مەرتىۋىسىنى بەردى،- دەپ خەۋەر قىلدى. خوجا ئەبۇ نەسىر سامانى بۇ سۆزنى ئاڭلاپ، ئۇيقۇسىدىن ئويغىنىپ،ئىنتايىن كۆپ يىغلىدى :

-ئى بارا خۇدايا، مەندەك گۇناھكار بەندەڭ قۇتبىلىك كىيمىنى كىيىشكە لايىق ئەمەس ئىدى، مېنىڭ تېنىم يۈزمىڭ گۇناھ بىلەن بۇلغانغان،- دەپ پەرىشان بولغاندا،شۇ زامان قۇلاقلىرىغا غايىبتىن :

- ئەي خوجا ئەبۇ نەسر سامانى، خۇدانىڭ رەھمەت دەرياسىدىن تامغان بىر قەترە سۇ، ھەر قانچە گۇناھتا بۇلغانغان تەنگە تامسا، ئۇنى پاك قىلىدۇ. ئۇ تەن ھەر دائىم خۇدايىتائالانىڭ ئىبادىتىدە بولسا، نېمە ئۈچۈن قۇتبىلىك كىيىمنى كىيگۈزگىلى بولمىسۇن؟- دىگەن ئاۋاز ئاڭلاندى. خوجا ئەبۇ نەسر سامانى بۇ سۆزنى ئاڭلاپ، كۆپ شادىمان بولدى. ئورنىدىن تۇرۇپ غۇسل تەرەت ئېلىپ، ئىككى رەكئەت ناماز ئۆتەپ، قىبلىگە قاراپ ئولتۇردى. نەچچىلىگەن ئۇلۇغلار ھازىر بولۇپ، پاتىھە ئوقۇپ، ئۇنىڭغا قۇتبىلىك كىيىمنى كىيدۈرۈپ قويۇپ غايىب بولدى. خوجا ئەبۇ نەسر سامانى ئۆيىدىن تاشقىرىغا چىققان ئىدى. شەيخ نەجمىدىن ئەتتار ئۇچراپ، ئۇنىڭغا :

- ئەي بۇزرۇكۋار، قۇتبى بولغانلىقلىرىغا مۇبارەك بولسۇن!- دېدى .خوجا ئەبۇ نەسر سامانى كەرەمەللاھۇ :

- ئەي نەجمىدىن ئەتتار، ماڭا قۇتبىلىك مۇيەسسەر بولغاننى نەدىن بىلدىڭىز؟- دەپ سورىغان ئىدى، شەيخ نەجمىدىن ئەتتار :

- ئەي بۇزرۇكۋار، قۇتبى بولغانلىرىدا مەن يانلىرىدا ئىدىم،- دەپ جاۋاپ بەردى .

خوجا ئەبۇ نەسر سامانى شۇنىڭدىن ئېتىبارەن يەتتە يىرىم يىل قۇتبى بولدى.ئەھلى ئالەمنىڭ ھېچقايسىسىغا قوشۇلماي،كۇشەنەشىنلىكتە ئۆمرىنى ئۆتكۈزدى(ۋاللاھۇ ئەئلەم بىس ساۋاپ)

ئەلقىسسە بىر كۈنى خوجا ئەبۇ نەسر سامانى بىر ئورۇندا ئولتۇراتتى،بىرسى :

ـ ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم، ـ دەپ سالام قىلدى،ئاندىن ئۇ :

ـ مەن جان ئالغۇچى مالائىكە بولىمەن، خۇدايىتائالانىڭ ئەمرى بىلەن كەلگەن جان ئالغۇچى مەلائىكەمۇ ئەۋلىيا ئۇلۇلانىڭ قېشىغا كەلگەندە مۇنداق تەئەددى قىلمايدۇ. ئەۋلىيائۇلۇلا خۇدايىتائالانىڭ جامالىنى تەلەپ قىلىدۇ ئەمەسمۇ؟ مىننەت بىلەن ئىشىم يوق. مەنمۇ ھەم كۆتۈپ تۇرغان ئىدىم، ئۇبدان كەلدىڭىز .ئامانەتنى ئېلىشقا مەشغۇل بولۇڭ، ھەققەتەن بىز ئالالاھنىڭ مۈلكىدۇرمىز. بىز ئەلۋەتتە ئالالاھنىڭ ھوزۇرىغا قايتقۇچىلارمىز، ـ دېدى .

بىر سائەتتىن كېيىن خىزمەتكارلار كىرىپ كەلدى. قارىسا خوجا ئەبۇ نەسىر سامانى يۈزلىرىگە نىقاپ تارتقان ھالدا،ئاياغلىرىنى سۇنۇپ يېتىپتۇ. خىزمەتكارلار ھەيران بولۇشۇپ:«ھېچ ۋاقىتتا بۇ ئەرنىز پۇتلىرىنى سۇنۇپ، بۇنداق يېتىپ باقمىغان ئىدى» دېيىشتى ۋە بىرەر سائەتكىچە توختاپ تۇرۇشتى. بىراق ئۇ بۇزرۇكۋار تىنمىدى، يېقىن كېلىپ قاراشقان ئىدى. ئۇ ئەزىزنىڭ ئالەمدىن ئۆتكەنلىكى مەلۇم بولدى.خىزمەتكارلىرى ئالا چوقان سېلىشىپ،ئوغلى ئەبۇل پەتتاھقا خەۋەر بەردى. ھەزرىتى سۇلتان ساتۇق بۇغراخانمۇ ئۆمەرالىرى بىلەن كېلىپ غەلخەلە قىلدى. خوجا ئەبۇ نەسىر سامانىنىڭ بىر مۇرىدى ھەزرىتى سۇلتان ساتۇق بۇغراخاندىن سورىدى :

ـ بۇ ئەزىزنى كىم يۇيىدىكەن؟

ھەزرىتى سۇلتان ساتۇق بۇ ئەزىزنىڭ كۆكرىكىگە يېقىن كېلىپ، يۈكۈنۈپ ئولتۇرۇپ :

-ئەي بۇزرۇكۋار،ھەزرەتلىرىنىڭ، بىر نەچچە يىللاردىن بۇيان خۇدايىتائالاغا قىلغان ئىبادىتىدە پەرۋىش تاپقان بۇ پاك جىسىملىرىنى كىم يۇيىدۇ؟ - دەپ سورىدى. بۇ ئەزىزنىڭ سىنەلىرىدىن بولسا :

-ھەزرىتى سۇلتانغا مەلۇم بولسۇنكى، شەيخ نەجمىددىن بىلەن پەرزەنتىم يۇسۇن! – دىگەن ئاۋاز كەلدى. ھەزرىتى سۇلتاننى پەرزەنتلىرى قوشتى. ھەزرىتى سۇلتان ئىنتايىن شادىمان بولۇپ، ھەزرىتى سۇلتان شەيخ نەجمىددىن ئەتتار ۋە خوجا ئەبۇلپەتتاھ بىلەن بىرلىكتە بۇ ئەزىزنى يۇدى. ھەزرىتى خوجا ئەبۇلپەتتاھ رەھمۇتۇللاھۇ ئەلەيھى سۇ قۇيۇپ بەردى. شەيخ نەجمىددىن سۇ توشۇپ بەردى. ئاندىن ئۇ ئەزىزنىڭ جىنازىسىنى ھەممە خەلق ئۇلۇغلاپ كۆترۈپ،نامازگاھقا ئېلىپ باردى.ئاۋام خەلقتىن ئون مىڭ كىشى نامازلىرىنى ئۆتەپ، ئالتىن ئارتۇشتىكى مەھشەد دىگەن كەنتكە دەپنە قىلدى. بۇ ئەزىز ئالەمدىن ئۆتكەنلىرىدە تارىخقا ئۇچيۈز ئەللىك ئىدى. كېچىسى غازىلەردىن بىر كىشى چۈش كۆرۈپتۇ: چۈشىدە، بۇ ئەزىز ئاق ئاتقا مىنىپ، بېشىغا ئاق سەللە يۆگىگەن ھالدا- تىرىكلىكىدە غازاتقا ئاتلانغاندەك چىقىپتۇ. بۇ غازى ئۇنىڭدىن سوراپتۇ :

-ئەي بۇزۇرۇكۋارىم سىزگە خۇدايىتائالا نىمە ئاتا قىلدى؟

خوجا ئەبۇ نەسىر سامانى ئۇنىڭغا :

-كەربالادا غازا قىلىپ شېھىت بولغان خەلقنىڭ دەرىجىسىنى بەردى. ئەي غازى، مەن قىلغان ئىشلىرىنى قىلساڭلار، مەن يەتكەن دەرىجىگە، مەن يەتكەن ئۇلۇغلۇققا مۇشەررەپ بولۇسلەر. ئەي غازى، مېنىڭ مۇرىدلىرىمغا ئېيتقىن، ماڭا ئوخشاش ئاللا يولىدا غازات قىلسۇن. چۈنكى ئۇنىڭدا ئون ئەۋلىيانىڭ مەرتىۋىسى بار،- دەپ جاۋاپ بېرىپىدتۇ. ئاندىن ھېلقى غازى :

- ئىلاھا، بۇ ئەزىزنىڭ ھەققى ھۆرمىتىدىن جىمى گۇناھكار بەندىلىرىڭنىڭ گۇناھىدىن ئۆتۈپ، ئۆز جامالىڭغا مۇشەررەپ قىلغايسەن،ئامىن،- دەپ دۇئا قىلدى .

نەزمە

خوجا ئەبۇ نەسىر سامانى ۋەلى باسەفا

ئول ئىدى كىم رابئىل ئەئلام شەرئى مۇستەفا

ھەم شەرئەت ھەم تەرىقەت ھەم ھەقىقەتتە ئىدى،

روزى شەب بىدار ئىدى كارى ئۇنىڭ زىكرى خۇدا،

كۆپ رىيازەتتە ئىبادەت قىلدىلەر نەچچەندە يىل

بۇ ئىبادەتنى ھونۇز قىلغان ئىدى نە ئەۋلىيا .

بەئىدە ئەزان تائەت ئىبادەت قىلدىلەر ئون يىلغىچە،

قۇتبىلىك نامىدا ئەردى پاك بولغايسىلەر فەنا،

ئۆمرى ئىچىرە يەتتە ئەلنى ھەم مۇسۇلمان قىلدىلەر .

بەر كامال كۈر مىڭ كىشىنى تەربىيەت قىلدى يەنا .

زەيىندىگەر ئەللىك كىشىنى قىلدىلەر ئالىم.ئۇۋەيس،

تەربىيەت تاپقان ئىدى ئەزيارى غازى مۇستەفا .

ھەزرىتى ياقۇپ پەيغەمبەر روھىدىن ھەم تەربىيەت،

تاپقان ئەردى بىلسىڭىزلاركىم مۇنى ئى تەتقىيا .

ھەزرىتى سۇلتان ساتۇقنى تەربىيەت قىلغان ئۇلار،

بەلكى ئىمان ئەرز ئېتىپ قىلدى ئۇلاردىن ئىپتىدا .

ھەزرىتى ئەبۇنەسرنى ئەيتۇرغا ئەقلىمدۇر ھەقىر،

قايسى ئاقىل ھەددىدۇر مەدھىنى قىلغاي ئىنتىھا

يا ئاللاھا بۇ زىيايىنىڭ گۇناھىدىن ئۆتۈپ،

بۇ ئەزىزنىڭ ھۆرمىتىدىن داخىلى جەننەت سازا .

ئاللاھۇ ئەكبەر، ئاللاھۇ ئەكبەر، لائىلاھە ئىللەللاھۇ ۋاللاھۇ ئەكبەر، ئاللاھۇ ئەكبەر

ۋەلىللاھىلھەمدە.بەخشەندەم ئىنتەكبىربە ئەرۋاھ شەرىپ خوجا ئەبۇ نەسىر سامانى قەددىسەللاھۇ

سىررەھۇبىرەھمەتىكە يائەرھەمەرراھىمىن .

بىرىنچى باپ

ناھايىتى شەپقەتلىك ۋە مېھرىبان ئاللاھنىڭ ئىسمى بىلەن باشلايمەن

ئەلقىسە، ھەزرىتى سۇلتان ساتۇق بۇغراخان غازى زەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ روھلىرى مەڭگۇ پاك بولسۇن. ئاللاھ تائالائۇنىڭ روھى جىسمىنى جىمى ئەيىپ نۇقسانىدىن پاك قىلىپ ياراتقان بولغاچقا،ئۇ ھەممە كۆپرى، يامان ئىشلارنى پاك ئىدى. شۇنداقلا ، ئۇ يەنە بارلىق يامان ئىشلارنى پاك قىلغۇچى،ھەزرىتى مۇھەممەت مۇستافا سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسالامنىڭ شەرىئەتلىرىنى روشەن قىلغۇچى، ئىماننىڭ نۇرىنى ئالەمگە چاچقۇچى،كاپىر مۇناپىقلارنى ئۆلتۈرگۈچى، ئاجىز بىچارىلەرنىڭ دادىغا يېتىپ، ھالىغا رەھىم قىلغۇچى ئىدى.ئۇنىڭ ۋۇجۇد تەرىپلىرىنى تەرىپ- تەسەۋۋۇر قىلىشقا ئەقلى زورلەرنىڭمۇ ئەقلى يەتمەيتتى.ئۇنىڭ جامالى ۋە جاھان بىزىگۇچىلىرىنى تەرىپلەپ تەسۋىرلىسە، سەرگاردانلارمۇ ھەيران

قالاتتى .

ھەزرىتى خۇداۋەندى تائالا ھەزرىتى سۇلتان ساتۇقتا رۇستەمنىڭ قۇۋۋىتىنى، ئىمىر ھەمزىنىڭ جۇئىتىنى، ھەزرىتى ئەلىنىڭ ھىممىتىنى بەرگەن ئىدى.بۇ پادىشاھ كاپىر بىدئەتكارلارنى ئىمانغا مۇشەررەپ قىلىپ،ئاللاھ دەرگاھىغا كەلتۈردى.يولدىن ئازغان نادانلارنى گۇناھ ئازگىلىدىن چىقىرىپ، توغرا يولغا سالدى .

خۇدايىتائالانىڭ كامالەتلىك قۇدرىتى، چوڭقۇر ۋە كەڭ ھىممىتى بىلەن، بۇ ئۇلۇغ زاتنى ئانداق خەلق قىلىپ يارىتىپدۇركى، ھەزرىتى مۇھەممەت سەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسالام يولىنىڭ ئىشىك ئاچقۇچىنى بۇ ئالى جاناپنىڭ قولىغا تۇتقۇزغان ئىكەن. بۇ ھەزرەت سۇلتان ساتۇق بۇغراخاننىڭ جىسمى شېرىپلىرى، ۋۇجۇتتا كەلمەستىن ئىلگىرىلا، ئۇنىڭ پاك روھى ئەرشتە كۆرىستىلدى .

ھەزرىتى سەرۋەرى ئالەم مۇھەممەت سەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەللەم ھەرزىتى جەبرائىل ئەلەيھىسالامدىن :

ـ بۇ قايىسى پەيغەمبەرلەرنىڭ روھى ئىكەن، خۇدايىتائالا ئۇلۇغ دەرىجە بىلەن يارىتىپدۇرـ دەپ سورىغاندا، ھەزرىتى جەبرائىل ئەلەيھىسالام :

ـ يا يەسۇلەللا، بۇ ھېچقايىسى پەيغەمبەرنىڭ روھى ئەمەس، بۇ سىزنىڭ ئۈممىتىڭىزنىڭ روھى بولۇپ، بۇ ئۈممىتىڭىز سىز ئالەمدىن ئۆتۈپ،ئۈچيۈز ئوتتۇز ئۈچ يىلدىن كېيىن ۋۇجۇتتا كېلىپ،تۈركىستان ۋىلايىتىنى ئىسلامغا مۇشەررەپ قىلىدۇ. سىزنىڭ شەرىئىتىڭىزنى خەلق ئىچىدە ئاشكارلايدۇ. ئۇنىڭ ئۇلۇغ نامى

سۇلتان ساتۇق بۇغراخان غازى، - دەپ جاۋاپ بەردى. يەنى رەسۇلى خۇدا ھەزرىتى مۇھەممەت سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسەلەم :

- بۇرادىرىم جەبرائىل، بۇ ئۈممىتىمنىڭ روھىنى خۇدايىتائالا ئەنبىيا روھلىرىنىڭ قاتارىدا يارىتىشتىكى سەۋەب نېمە ئىكەن؟ -دەپ سورىدى. ھەزرىتى جەبرائىل ئەلەيھىسسالام :

- بۇ ئۈممىتىڭىزنىڭ روھىنى پەيغەمبەرلەرنىڭ قاتارىدا خەلق قىلىپ يارىتىشتا ئىككى سەۋەب بار. بىرى، ھۆكمىڭىزنى خەلققە يەتكۈزىدۇ. ئىككىنچىسى، بەزى غازىلار 2-3 كىشىنى مۇسۇلمان قىلالايدۇ. 2- 3 كىشىدىن زىيادە كىشىنى مۇسۇلمان قىلماي ئۆتىدۇ. ئەمما بۇ ئۈممىتىڭىز ناھايىتى كۆپ خەلقنى ئىسلام دىنىغا مۇشەررىپ قىلىپ، مۇسۇلمانچىلىق يولىغا باشلاپ، يولدىن ئازغان نادانلارنى توغرا يولغا سالىدۇ.شۇنىڭ ئۈچۈن خۇدايىتائالا بۇ ئۈممىتىڭىزنىڭ روھىنى ئەنبىيانىڭ روھى قاتارىدا قىلدى،- دەپ جاۋاپ بەردى. ھەزرىتى مۇھەممەت ئەلەيھىسسالام بۇ خەۋەرنى ئاڭلاپ كۆپ خوشال بولدى ۋە :

-تۈركىستان تەرەپ مۇسۇلمان بولماي ئىماننىڭ دۆلىتىدىن بىبەھرە قالدى، ئىسلام تېخى يەتمىدى.تاڭلا قىيامەت كۈنى ئۇلارنىڭ ھالى قانداق بولار ئىكەن دەپ كۆڭلۈم دائىم كۆپ پەرىشان بولاتتى .ئەلھەمدۇلىللا، ئەمدى خاتىرجەم بولدۇم- دەپ، ھەق سۇبھانەۋە تائالاغا شۈكۈر قىلدى . ئاندىن بۇ ئۇلۇغ زاتنىڭ پاك روھىنى تەربىيەت قىلىشقا مەشغۇل بولدى. ھەر كۈنى تەرك قىلماي بىر مەرتىۋە فاتىھە ئوقۇپ تۇردى. بىراق بۇ فاتىھەنى كىمنىڭ ھەققىدە ئوقۇۋاتقىنىنى ھېچ قايسى ساھابىلەر بىلمەيتتى. بىر كۈنى ماھاز جەبەل رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ سورىدى :

- يا رەسۇلەللا، ھەر كۈنى تەرك قىلماي بىر مەرتىبە سۈرە فاتىھەنى ئوقۇشلىرىدىكى سەۋەب نېمە؟

ھەزرىتى رەسۇل ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا :

-ئەي مائاز، تۈركىستان تەرەپكە ئىسلام تېخى يەتمىدى، دەپ كۆڭلۈم بەكمۇ پەرىشان ئىدى. مىراج كېچىسى ئەرىشتە بىر روھ كۆردۈم. بۇرادىرىم جەبرائىلدىن، بۇ قايسى پەيغەمبەرنىڭ روھى، دەپ سورىسام،بۇرادىرىم جەبرائىل ماڭا،«يا رەسۇلەللا، بۇ ھېچقايسى پەيغەمبەرنىڭ روھى ئەمەس.تۈركىستان خەلقىنى مۇسۇلمان قىلىدىغان بىر ئۈممىتىڭىزنىڭ روھى»،دەپ خەۋەر بەردى. شۇنىڭدىن بۇيان بۇ ئۈممىتىم ھەققىدە، تەرك قىلماي، كۆڭلىدە بىر مەرتىبە فاتىھە ئوقۇيمەن، - دېدى .

-مائاز جەبەل رەزىيەللاھۇئەنھە باشلىق ھەممە ساھابىلەرگە خۇش خەۋەر يەتتى.ساھابىلەر خوشال بولۇشۇپ، ھەزرىتى سۇلتان ساتۇقنىڭ روھىغا فاتىھە ئوقۇشتى. ئاندىن مائازجەبەل رەزىيەللاھۇ ئەنھە ئۆرە قوپۇپ :

-يا رەسۇلەللا، جانابىلىرىنىڭ پەيغەمبەرلىكلىرى ھەق ۋە راستتۇر. دۇئالىرى قۇبۇل بولغاي، دۇنيا ۋە ئاخىرەتنى خۇدايىتائالا سىلە ئۈچۈن يارىتىپتۇر. بىر دۇئا قىلسىلا، بىز ئامىن دەيلى، بۇ ئۇلۇغ زاتنىڭ روھلىرى بۇ يەرگە كەلسە، كۆزىمىز بىلەن كۆرۈپ،ئۇنىڭ جامالى ۋە جاھانىنى زىننەتلىگۈچى ھالەتلىرىگە مۇشەررەپ بولساق، تاكى بىزنىڭ كۆڭلىمىزمۇ تۈركىستان تەرەپتىن دىلجەم بولسا،- دېدى .

رەسۇلۇللا مائاز جەبەلنىڭ سۆزلىرىنى قۇبۇل قىلىپ دۇئاغا قول كۆتۈردى. بىر سائەتتىن كېيىن باشلىرىغا كىگىز قالپاق كىيگەن، تۇۋاقلىرى ئاق ،قارا قاشقا ئارغىماقلارغا مىنگەن، جەڭ قورال ياراق ئەسلىھەلىرى

بىلەن قوراللانغان، قىرىق بىر نەپەر يىگىت بىر تەرەپتىن پىقىپ كېلىپ رەسۇلۇللاغا سالام قىلدى.

رەسۇلۇللا :

-ئەي ساھابىلەر، تۈركىستان تەرەپنى مۇسۇلمان قىلىدىغان سۇلتان ساتۇق بۇغراخاننىڭ روھى ئەنە شۇ.- دەپ كۆرسەتتى. جىمى ساھابىلەر ھەزرىتى سۇلتاننىڭ مۇبارەك روھلىرىنى كۆرۈپ :

-ئەلھەمدۇلىللا،بۇ جامائەتنىڭ قولىدىن ھەر ئىش كېلىدۇ.- دەپ خوشال بولدى ۋە مۇبارەكلىدى.ھەزرىتى مۇھەممەت ئەلەيھىسسالام فاتىھە ئوقۇپ رۇخسەت بەردى. بۇ روھلار غايىب بولدى.

رەسۇلۇللا شۇ يەردە :

بۇ قىرىق بىر نەپەر كىشىنى- سۇلتان ساتۇق بۇغراخان غازىنى خوجا ئەبۇ نەسىر سامانى ئىمانغا مۇشەررىپ قىلىدۇ، ئۇ تۈركىستانغا ئىمان ۋە ئىسلام كەلتۈرىدۇ، -دېدى. شۇ زامان ساھابىلەر بۇنى:«رەسۇلۇللا ئالەمدىن ئۆتۈپ، ئۈچ يۈز ئوتتۇز ئۈچ يىلدىن كېيىن تۈركىستان ۋىلايىتىدە سۇلتان ساتۇق بۇغراخان ئاتلىق بىر زات- شرىپ ۋۇجۇتقا كېلىدۇ،ئون ئىككى يېشىدا ئىمانغا مۇشەررىپ بولىدۇ ۋە يەنە چەندان خەلقنى مۇسۇلمان قىلىدۇ، غازى سۈپىتىگە داخىل بولىدۇ » دەپ تارىخقا پۈتۈپ قويدى .

ئاللا تائالانىڭ ئەمرى بىلەن نەچچە يىلدىن كېيىن خوجا ئەبۇ نەسىر سامانى ۋۇجۇتقا كەلدى. ئىلمى زاھىرنى ئوقۇۋېتىپ،«ئەۋۋەلەمىن ئەسلەمە مىنەت تۈرك ساتۇق»دېگەن ھەدىسنى كۆردى ۋە ساتۇق دېگەن قانداق كىشى ئىكەن؟ دەپ غايىبانە ئاشىق بولدى.تارىخقا قارىسا ھەزرىتى سۇلتان ساتۇق ۋۇجۇتقا كېلىشكە ئاز غىنە قاپتۇ، شۇئان ئۇنىڭ ئىشقى غالىپ كەلدى. ئاي ،يىللار ئۆتۈپ ئاخىرى

رەسۇلۇللانىڭ رۇخستى بىلەن ھەزرىتى سۇلتان ساتۇقنى ئىزلەپ تۈركىستان شەھەرلىرى تەرەپكە راۋا بولدى .

ئەلقىسە، مەلۇم بولسۇنكى ، ھەزرىتى سۇلتان بۇ ئالەمگە ۋۇجۇدقا كېلىۋاتقاندا، ئاسماندىكى پەرىشتىلەردىن بىرى :

ـبۇ ئۇلۇغ زات پاك ئالەمدىن كاساپەتلىك ئالەمگە ـ پانىي دۇنياغا كېتىپ بارىدۇ. ئۇنىڭ ھالى قانداق بولۇر ئىكەن؟ ـدەپ ئەپسۇسلاندى، يەنە بىر پەرىشتە :

ـبۇ ئۇلۇغ زات خالىغاننى قىلار، ـ دەپ جاۋاپ بەردى .

بۇ ئۇلۇغ زات ۋۇجۇتقا كەلگەندە خۇدانىڭ ئەمرى بىلەن يەر شۇنداق تەۋرىدىكى، يەردىن سۇ چىقتى. بۇلاقنىڭ سۈيى راۋانە بولدى. قىش كۈنى ئىدى.گۈللەر ئېچىلىپ زىمىن يېشىللىققا ئايلاندى. ھۆكۈما، مۇنەججىم ۋە ئەھلى ـپاراسەتلىكلەر قۇرئى بېقىپ :

ـبۇ ئوغۇل جاھانگىر (جاھاننى بويسۇندۇرغۇچى (بولۇر، مۇھەممەتنىڭ دىنىغا كىرەر،ـ دەپ ئېيتىشتى.بۇنى ئاڭلىغان كاپىرلار ئۇنى ئۆلتۈرۈش قەستىگە چۈشتى. ئەمما ئانىسى :

ـئەي كاپىرلار، مېنىڭ بۇ بالام مۇھەممەتنىڭ دىنىغا كىرسە ئاندىن ئۆلتۈرۈڭلەر،ـ دەپ ئۆلتۈرگىلى قويمىدى .

ئەلقىسە، ھەزرىتى سۇلتان يەتتە ياشقا كىردى.ئاتىسى قازا بولۇپ كەتكەنلىكتىن ئانىسىنىڭ ئەمەكلىرىدىن ھارغۇن بۇراخان ئۇنى پەرۋىش قىلىپ باقتى. ھەزرىتى سۇلتان ساتۇق ئون ياشقا يەتتى. ئۇ ئون ئىككى ياشقا كىرگۈچە كاپىر سۆپىتىدە قىرىق كىشى بىلەن ھەمسۆھبەت بولدى. بىناگاھ ھەزرىتى سۇلتان بىر كۈنى بۇ قىرىق كىشى بىلەن شىكارغا چىقتى. شىكار قىلىپ يۈرەتتى، بىر تىكەننىڭ تۈۋىدىن بىر توشقان چىقىپ قېچىشقا باشلىدى، ھەزرىتى سۇلتان بۇ قىرىق كىشىدىن ئايرىلىپ، توشقاننى ئاتاي دەپ قوغلاپ كەتتى. ئۇ، توشقاننى ئەمدى ئاتاي دەپ تۇراتتى، بۇ توشقان توختاپ بىر مەردى كاالان سۆپىتىگە كىردى.ئاندىن ئۇ كىشىلىك ئەي پەرزەنتىم،پېقىر سىزنىڭ ئارزۇيىڭىزدا بولۇپ يۈرەتتىم. ئەلھەمدۇلىللا،سىزگە تەنھا مۇيەسسەر بولدۇم.ئاتتىن چۈشۈڭ، ماڭا قاراپ قەدەم ئېلىڭ ،بىر نەچچە ئېغىز سۆزۈم بار،ئېيتاي،- دېدى. ھەزرىتى سۇلتان رەزىيەللاھۇ ئەنھە بۇ ۋەقەنى كۆرۈپ ھەيران قالدى. دەرھال ئاتتىن چۈشۈپ،بۇ مەردى كاالاننىڭ ئالدىغا كېلىپ، يۈكۈنۈپ ئولتۇردى، بۇ مەردى كاالان :

- ئەي پەرزەنت، نېمە ئۈچۈن سىز بۇ كۇپرى - بىدئەتنى لازىم قىلىپ، بۇ ئىشنى ئىختىيار قىلىسىز؟ ئۆزىڭىزگە مەلۇمكى، سىزنى ياراتقان خۇدايىڭىز بار. شۇ خۇدانىڭ دوستى پەيغەمبەر يۈرگەن يولدا يۈرۈڭ،- دەپ پەند- نەسىھەت قىلدى. ھەزرىتى سۇلتان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ: «بۇ قانداق كىشىدۇر،ماڭا نېمە سۆزلەرنى ئېيتىۋاتىدۇ، بۇ دىياردا مۇنداق سۆز يوق ئىدى» دەپ ئويلاپ ھەيران بولدى. ئاندىن :

- ئەي مەردى كاالان، ماڭا نېمە سۆزلەرنى ئېيتىۋاتىسىز ؟ ئەرزىڭىز نېمە؟- دەپ سورىدى. مەردى كاالان ئۇنىڭغا :

- ئەي پەرزەنتىم، سىزنىڭ بەختىڭىز مېنىڭ ئەرزىم،سىزنىڭ نازۇك بەدىنىڭىزنى ئاتەش دوزاختا

قالمىسۇن دەيمەن،- دېدى .

ئۇ يەنە ھەزرىتى سۇلتانغا :

-ئەي پەرزەنت ، ئاتەش دوزاخ دىگىنىمىز شۇنداق جايكى، ئۇنىڭ ئىچىدە ئوت، يىلان، چايانلار بار. ئۇ جاي سېسىقچىلىق ۋە قاراڭغۇلۇق. ئۇنىڭغا كاپىرلار، مۇناپىقلار ۋە يامان ئىش قىلغان گۇناھكار بەندىلەر سېلىنىدۇ، خىلمۇخىل ئازاب – ئوقۇبەتلەر بىلەن قىينىلىدۇ. شۇ دوزاختىكى ئوتنىڭ بىر ئۇچقۇنى بۇ دۇنياغا چۈشسە ھېچنەرسە قالماي كۈل بولىدۇ، - دەپ چۈشەندۈردى .

بۇ سۆزنى ئاڭلىغاندىن كېيىن ھەزرىتى سۇلتانىنىڭ كۆڭلىدە بىر قورقۇنچ – ۋەھىمە پەيدا بولدى.ئۇ :

-ئەي مەردى كالان، بۇنىڭ ئۈچۈن نىمە قىلىش كېرەك؟- دەپ سورىدى،مەردى كالان ئۇنىڭغا :

-لائىلاھە ئىللەللاھۇ مۇھەممەدۇن رەسۇلۇللا. ئەشھەدۇئەننە لائىلاھە ئىللەللاھۇ ۋە ئەشھەدۇئەننە مۇھەممەدەن ئەبدۇھۇ ۋە رەسۇلۇھۇ دەڭ،- دېدى .

- ھەزرىتى سۇلتان سورىدى :

-ئەي مەردى كالان، بۇ سۆزنىڭ مەنىسى نىمە؟

مەردى كالان ئېيتتى :

-بۇ سۆزنىڭ مەنىسى: «بىر ئاللادىن بۆلەك ئىبادەت قىلىشقا لايىق ھېچ نەرسە يوق، مۇھەممەت ئەلەيھىسسالام ئۇل ئاللانىڭ بىزگە ئەۋەتكەن پەيغەمبىرىدۇر. مەن راست دىلىم بىلەن گۇۋاھلىق بېرىمەنكى، مۇھەممەت ئەلەيھىسسالام ئاللانىڭ بەندىسى ۋە بەرھەق پەيغەمبىرىدۇر»دىگەندىن ئىبارەت .

قەشقەر خەلق نەشرىياتى

-1988يىلى 3 – ئاي 1 – نەشرى

نەشرگە تەييارلىغۇچى : ئابدۇرېھىم سابىت

)داۋامى بار (

niyazdixan	2007-11-21 22:43

بۇ چاغدا ھەزرىتى سۇلتان :

-ئەي مەردى كالان، بۇنداق دىيىشنىڭ پايدىسى نىمە؟ - دەپ سورىدى. مەردى كالان ئۇنىڭغا :

-ئەي پەرزەنت ، بۇ سۆزنى ئېيتقان كىشى مۇسۇلمان بولۇپ، بېھىشكە كىرىدۇ.- دەپ جاۋاپ بەردى.

ھەزرىتى سۇلتان :

-ئەي مەردى كالان، سۆزىڭىزنى قۇبۇل قىلدىم، لىكىن بۇنى مەن چوڭ بولغانىدا ئېيتاي،- دېدى،-

دېدى. بۇ چاغدا مەردى كالان ئۈنىڭغا :

ـ ئەي پەرزەنت، چوڭ بولغاندا ئېيتىدىغان سۆزلەر تېخى كۆپ، ھازىر ئېيتىدىغان سۆز مۇشۇ، ـ دەپ نەسىھەت قىلدى .

ھەزرىتى سۇلتان :

ـ ئەي مەردى كالان، ماڭا كۆندە بىر قېتىم مۇلاقەت بولۇڭ،مەن تەلىم ئالاي،ـ دېدى. مەردى كالان ئۈنىڭغا :

ـ ئەي پەرزەنت، سىزنىڭ خىزمىتىڭىزدە بولۇپ، تەلىم بېرىپ، تەربىيەت قىلىپ كامالەتكە يەتكۈزىدىغان كىشى تېز پۇرسەتتە يېتىپ كېلىدۇ، سىزنى شۇ كىشى مەقسىتىڭىزگە يەتكۈزىدۇ ـ دەپ ئېيتتى. ھەزرىتى سۇلتان :

ـ ئانداق بولسا مەن ئىمانىي ئاشۇ كىشى ئارقىلىق ئېيتاي، ـ دېدى. ئەمما بۇ مەردى كالان ھەزرىتى سۇلتاننىڭ ئىختىيارىغا قويماي، ئۈنىڭغا ئاۋال كەلىمە تەييىبەنى ئېيتقۇزدى. بەزىلەر بۇنى ھەزرىتى سۇلتانغا ئۆگەتكەن خىزىر ئەلەيھىسسالام ئىدى .

ھەزرىتى خىزىر ئەلەيھىسسالام، ھەزرىتى سۇلتانغا ئىمان كەلىمىلىرى بىلەن باشقا ئىلىملەرنى ئۆگىتىپ قويۇپ غايىپ بولدى .ھەزرىتى سۇلتان يېنىپ ئۆز ئوردىسىغا قايىتتى.ئۇ ، تا خوجا ئەبۇنەسىر سامانىغا مۇلاقەت بولغۇچە مۇسۇلمان بولغانلىقىنى ئاشكارە قىلمىدى .

كۆنلەردىن بىر كۆنى ھەزرىتى سۇلتان يەنە قىرىق كىشى بىلەن ئوۋغا چىقتى. شىكار قىلا ـ قىلا ئاتۇشتىكى »باقۇ« دىگەن يەرگە يېتىپ كەلدى. ئۇ يەردە بىر قانچە خۇش سۈرەت، ياخشى ئەخلاقلىق ئادەملەرنىڭ بىر يەردە ئولتۇرۇشقانلىقىنى كۆردى. ھەزرىتى سولتان ھەمراھلىرى بىلەن بۇ كارۋاننى كۆرۈپ «بۇ شەھەردە بۇنداق ئادەملەر يوق ئىدى، بۇلار قانداق كىشىلەردۇ؟ «دەپ ھەيران قىلدى.

ئاندىن ئۇ ھەمراھلىرىغا :

ـ يۈرۈڭلار، سوراپ باقايلى، بۇ كارۋان قەيەردىن كەلدىكىن؟ مۇبادا يىراقتىن بىزگە خۇش خەۋەر

ئېلىپ كەلگەن بولسا ئاڭلايلى، ھالىدىن خەۋەر ئالايلى،- دەپ كارۋانلار تەرەپكە راۋانە بولدى .

خوجا ئەبۇ نەسىر سامانىمۇ بۇ ئاتلىقلار تەرەپكە قارىدى، ئالدىدا كېلىۋاتقان كىشىنىڭ تارىختا كۆرگەن ھەزرىتى سولتان ساتۇق ئىكەنلىكىنى تونىدى.ئۇ :

« ئەلھەمدۇلىللا، تەلىپىم مۇيەسسەر بولدى» دەپ خوشال بولۇپ دەرھال خىزمەتكارلىرىغا :

-بۇ دۇنيادا مەقسىتىم ئەمەلگە ئاشىدىغان بولدى. بەلكىم مېنىڭ بۇ دۇنياغا كېلىشىم شۇ كېلىۋاتقان ئۇلۇغ زاتنىڭ سەۋەبىدىن بولىشى كېرەك. ئەي خىزمەتكارلار، يۈكنى ئېچىپ،كەلگەن بۇ پادىشاھقا مۇناسىپ تۆھپە تېپىڭلار! دەپ ئەمر قىلدى.خىزمەتكارلار يۈكنى ئېچىپ تۆھپە تېپىش بىلەن مەشغۇل بولدى. كارۋانلار ئارىسىدىن بىر كىشى بولسا نامازغا ئەزان ئوقۇدى. يۈكنى ئوچۇق قويۇپ، ئەبۇ نەسىر سامانىنىڭ باشچىلىقىدا ھەممە كارۋان ئەھلى نامازغا تۇرۇشتى.نامازدىن كېيىن، ئۆز جايلىرىغا كېلىپ ئولتۇرۇشتى. ھەزرىتى سۇلتان ئات ئۈستىدە تۇرۇپ :

-بۇ ئاجايىپ كارۋانلار ئىكەن. يۈكلىرىنى ئوچۇق قويۇپ، بىزگىمۇ پەرۋا قىلماي، باشلىرىنى يەرگە ئۇرۇشقا باشلىدى،- دەپ ھەيران بولدى .خوجا ئەبۇ نەسىر سامانى كېلىپ، ھەزرىتى سۇلتانغا سالام قىلدى. ھەزرىتى سۇلتان ئاتتىن چۈشۈپ، خوجا ئەبۇ نەسىر سامانى بىلەن كۆرۈشتى.خوجا ئەبۇ نەسىر سامانى ئىززەت- ئىكرام بىلەن ھەزرىتى سۇلتاننى چۈشكەن يېرىگە ئېلىپ كەلدى، ۋە ئوبدان ماتادىن ئېلىپ كېلىپ، ئالدىغا قويدى. ئاندىن ھەزرىتى سۇلتانغا نەسىھەت قىلىشقا باشلىدى.ھەزرىتى سۇلتان بىجانىدىل قوبۇل قىلدى.چۈنكى ھەزرىتى خىزىر ئەلەيھىسسالامنىڭ «بىر كىشى پەيدا بولىدۇ، ئۇ كىشى سىزنى ئىمانىي مۇسۇلمانچىلىقنى ئۆگىتىدۇ» دىگەن سۆزى ھەزرىتى سۇلتاننىڭ يادىدا بار ئىدى.ئۇ «شۇ كىشىمىكىن ؟» دەپ، گۇمان قىلدى ۋە :

-ئېتىڭىز نېمە؟ -دەپ سورىدى، خوجا ئەبۇ نەسىر سامانى،- دەپ جاۋاپ بەردى. ھەزرىتى سۇلتان ساتۇق بۇغراخان:«خىزىر ئېيتقان كىشى دەل شۇ ئىكەن» دەپ ئويلاپ، ئىنتايىن خوشال بولدى ۋە :

-ئەي بۇۋا، ھەر نېمە دېسىڭىز قوبۇل قىلدىم .ئەمما بىز شۇنچە ئاتلىق تۇرساق، بىزنى ئېلىۋالارمىكىن

دېمەي ماللىرىڭلارنى ئۇچۇق قويۇپ، بېشىڭلارنى يەرگە ئۇردۇڭلار.بۇ قانداق ئىش؟ـ دەپ سورىدى.

ھەزرىتى ئەبۇ نەسىر سامانى :

ـئەي شاھزادە، بۇ دۇنيا تۇرىدىغان دۇنيا ئەمەس، ھەممە كىشى قالماي كېتىدۇ. پۇل، مال، دۆلەت، ئىززەت دىگەن ئادەمگە ۋاپا قىلىدىغان نەرسە ئەمەس، بەلكى پۇل سەۋەبىدىن كىشىلەر دوزاختا گىرىپتار بولغۇسىدۇر. بىز ھەممىمىز بۇ دۇنيادىن ئاخىرەتكە سەپەر قىلىمىز. سەپەر قىلىدىغان ئادەمگە ئوزۇق، تالقان، جابدۇق لازىم بولىدۇ. بىز ئاخىرەت سودىسىدىنى قىلىپ، بېشىمىزنى يەرگە ئۇردۇق، ئاخىرەت جابدۇقنى قىلدۇق،ـ دەپ جاۋاپ بەردى .

ھەزرىتى سۇلتان ساتۇق بۇغراخان :

ـئاخىرەت دىگەن نېمە؟ـ دەپ سورىدى. خوجا ئەبۇ نەسىر سامانى جاۋاپ بېرىپ مۇنداق دېدى :

ـئىنسان ئۆلگەندىن كېيىن ئەبەدىي يوقالمايدىغان بىر ھاياتقا ئېرىشىدۇ. ئىنساننىڭ روھى ئەبەدىي يوقالمايدىغان بىر ھاياتقا ئېرىشىدۇ.ئىنساننىڭ روھى ئەبەدىي باقى بولىدۇ .ئاللا تائاللا بەلگىلىگەن مۇددەت يېتىپ كەلگەندە، ئىنساننىڭ روھى قايتا جىسمىغا كەلتۈرۈلۈپ ئىككىنچى قېتىم تىرىلىدۇ. بۇ چاغدا ئىنسان ياخشى ـ يامان قىلمىش ئىشلىرىنىڭ مۇكاپات – جازاسىنى كۆرىدۇ. ئاللا تائاللا قۇرئاندا:«مۆھمىنلەر شەك ـشۈبھىسىز جەننەتتە بولىدۇ، كاپىرلار شەك – شۈبھىسىز دوزاختا بولىدۇ.» دىگەن .ئىنساننىڭ بۇ دۇنيادىكى ھاياتى ئۇمۇمىي ھاياتىنىڭ دەسلەپكى بۆلىكى بولۇپ، ۋاقتلىقتۇر، ئاخىرەت ھاياتى ئەبەدىيلىكتۇر. ئىنسان ئەمەللىرىنىڭ نەتىجىسى بۇ ۋاقتلىق ھاياتتا تولۇق يېتىشىپ بولالمايدۇ، ئىنسان بۇ ۋاقتلىق ھاياتقا ئەمەل ئۇرۇقلىرىنى تېرىدۇ، ھەقىقىي نەتىجىسى ئاخىرەتنىڭ ئەبەدىي، دائىمى ھاياتىدا ئاشكارا بولىدۇ. يەنى ئاللا تائاللانىڭ بۇيرۇقنى بىجانىدىل قىلغان نەھى(توسقان) ئىشلاردىن ئۆزىنى ساقلىغانلار خۇدانىڭ رەھمىتىگە مۇيەسسەر بولۇپ، جەننەتكە كىرىدۇ. ئاللانىڭ بۇيرۇغنى قىلماي، گەدەنكەشلىك قىلغانلار، نەھى ئىشلاردىن ئۆزىنى تارتمىغانلار خۇدانىڭ قەھرىگە ئۇچراپ جەزمەن جەھەننەمگە سېلىنىدۇ، دېمەك ئۆلگەندىن كېيىنكى مانا شۇ

ئەبەدىي ھايات ـ ئاخىرەت دەپ ئاتىلىدۇ .

ھەزرىتى سۇلتان سورىدى :

ـ جەننەت دىگەن نىمە؟ دوزاخ دىگەنچۇ؟

خوجا ئەبۇ نەسر سامانى چۈشەندۈرۈپ مۇنداق دېدى :

ـ جەننەت دىگەن شۇنداق جايكى، ئۇ يەردە ئىنسان كۆڭلى ھوزۇرلىنىدىغان ھەممە نەرسە بار، چىرايلىق ھۆر قىزلار، ھەرخىل شېرىن تاتلىق مېۋىلەر، تۈرلۈك ـ تۈرلۈك لەزىز تائاملار،ئالتۇن ـ كۈمۈش، جاۋاھىراتلاردىن زىننەتلەپ ياسالغان ھەيۋەتلىك ئالى بىنالار، باغۇ بوستانلار بار .ئۇ يەردە ئۆلۈش يوق، غەم قايغۇ يوق، ئۇ يەرگە كىرگەن كىشى مەڭگۈ ئىنتايىن باياشات ھايات كەچۈرىدۇ. قىسقىسى جەننەتتىكى بەخت سائادەت، ھۆر ھاياتنى تىل بىلەن تەرىپلەپ تاماملىغىلى بولمايدۇ. دوزاخ بولسا جەننەتنىڭ ئەكسىچە، گۇناھكار ئاسى بەندىلەرنى ئازاپلايدىغان، ئىچى ئوت، يىلان، چايان قاتارلىق نەرسلەر بىلەن لىق تولغان تولىمۇ دەھشەتلىك بىر ماكان. ئۇ يەردە رەھىم شەپقەت يوق. دوزاخقا كىرگەن كىشلەرنى ئىشەك ــ قىچىردەك چايانلار، ئات ـ تۆگىدەك يىلانلار چاقىدۇ. ئوتلار كۆيدۈرىدۇ.ئاللاھنىڭ قەھرىدىن يارىتىلغان ئازاپ مەلا ئىكىلىرى بولسا، چۆيۈن كورزىلار بىلەن ئۇرۇپ قاتتىق ئازاپلايدۇ. ئىنسان ئازاپقا بەرداشلىق بېرەلمەي، نالە ـ زارە قىلىپ يىغلاپ خۇداغا يالۋۇرىدۇ، لېكىن بۇ يىغا نالە پايدا بەرمەيدۇ. يەنىلا ئازاپ قىلىنىۋېرىدۇ. بۇ يەردىمۇ ئۆلۈش يوق، دوزاختىكى دوزىخىلارغا قىلىنىدىغان ئازاپ ئوقۇبەتنى ئاددى تىل بىلەن چۈشەندۈرۈپ بولغىلى بولمايدۇ. ھاسىل كالام ھەر بىر بەندە ئاگاھ ۋە دانا بولسۇنكى، ئۆزىنى قەۋمى ـ قېرىنداشلىرىنى دوۋزاختىن ساقلىسۇن . خۇدا كۆرسەتكەن يولدا مېڭىپ جەننەتكە كىرىشنىڭ خۇدا رەھمىتىگە مۇيەسسەر بولۇشنىڭ ئامالىنى قىلسۇن. چۈنكى ئۆلگەندىن كېيىنكى پۇشايمان پايدا بەرمەيدۇ ....!

ھەزرىتى سۇلتان ساتۇق بۇغراخان تېخىمۇ قىزىقىپ سورىدى :

ـ زادى ئىسلام دىنىنىڭ ئاساسى نىمىلەردىن ئىبارەت؟

ـ ئىسلام دىنىنىڭ ئاساسى بەش نەرسىدىن ئىبارەت، ـ دېدى خوجا ئەبۇ نەسىر سامانى، بىرىنچىسى ئىمان، يەنى ئاللا تائالانى يەككە ـ يىگانە – بىر بىلىش، بار بىلىش، مۇھەممەت ئەلەيھىسسالامنى ئاللانىڭ بەندىسى، بىزلەرگە ئەۋەتكەن ھەقىقىي پەيغەمبىرى دەپ بىلىش ۋە ئىشىنىش؛ ئىككىنچىسى، بەش ۋاق ناماز ئۆز قائىدىسى بويىچە ۋاقتىدا ئادا قىلىش؛ ئۈچىنچىسى، زاكاتنى ئۆلچەم ـ پىرىنسىپ بويىچە تولۇق بېرىش،تۆتىنچىسى، يىلدا بىر ئاي(30 كۈن) روزا تۇتۇش، بەشىنچىسى، ئىمكانىيىتى يەتسە ھاياتىدا بىر قېتىم ھەج قىلىش .

خوجا ئەبۇ نەسىر سامانى يەنە ئىسلام دىنىغا دائىر زۇرۇر كۆپ نەرسىلەرنى بىر بىرلەپ چۈشەندۈرۈپ،ھەزرىتى سۇلتانغا نەسىھەت قىلدى. ھەزرىتى سۇلتان بۇ سۆزنى ئاڭلاپ، كۆڭلىدە بىر قورقۇنچ پەيدا بولدى. شۇڭا ئۇ :

ـ ئەي بۇۋا، مۇسۇلمان قىلىدىغان نىمىگىزنى ماڭا ئۆگىتىڭ. مەن مۇسۇلمان بولاي، ـ دېدى. خوجا ئەبۇ نەسىر سامانى: سۇلتانغا كەلىمە تەييىبە، كەلىمە تەمجىد ، كەلىمە شاھادەت، كەلىمە تەۋھىد، كەلىمە ئىستىغفار، كەلىمە رەددىلكۇفرى ، ئىمانى مۇفەسسەل قاتارلىق ئىمان كەلىمىلىرىنى تەلىم بېرىپ مەنىسىنى چۈشەندۈردى .

ھەزرىتى سۇلتان خوجا ئەبۇ نەسىر سامانىغا ئەگىشىپ شاھادەت ئېيتتى.ئاندىن ئۇ :

ـ مۇھەممەت قانداق كىشى؟ ـ دەپ سورىدى. خوجا ئەبۇ نەسىر سامانى :

ـ ھەزرىتى مۇھەممەت ئەلەيھىسسالام خۇدانىڭ يېقىن دوستى. ئۇ زاتنى ئاللا تائالا ئۆز نۇرى پاكلىرىدىن ياراتقان، ئۇ زاتنىڭ جىسمى ئىنسان بولسىمۇ، ئەسلى نۇر ھەممەت نەرسىنى ئاللا تائالا ئاشۇ ئۇلۇغ زاتنىڭ تۇپەيلىدىن ياراتقان .قىيامەت كۈنى ھەزرىتى مۇھەممەت ئەلەيھىسسالام گۇناھكار ئۈممەتلىرىنى خۇدادىن تىلەپ دوزاختىن قۇتۇلدۇرۇپ،بېھىشكە ئېلىپ بارىدۇ. ھەزرىتى مۇھەممەت ئەلەيھىسسالامنىڭ دىنى ھەق ھەم راست، ھەممىدىن ئۇلۇغ دىندۇر، ئۆزگە دىنلار باتىلدۇر، ھەر كىشى ھەزرىتى مۇھەممەت ئەلەيھىسسالام يۈرگەن يولدا يۈرسە مەقسىتىگە يېتىدۇ.ـ دەپ ھەزرىتى مۇھەممەت

ئەلەيھىسسالام يۈرگەن يولدا يۈرسە مەقسىتىگە يېتىدۇ ـ دەپ ھەزرىتى مۇھەممەت ئەلەيھىسسالامنىڭ تەرىپىنى قىلىپ بەردى. شۇنىڭدىن كېيىن ھەزرىتى سۇلتان خوجا ئەبۇ نەسىر سامانىدىن :

ـ يولدىن ئازغانلارغا رەھنەما بولىدىغان يەنە نېمە بولسا ئېيتىڭ، خۇدايىتائالاغا بەندىچىلىك قىلاي،ـ دەپ ئۆتۈندى .

)داۋامى بار(

kulbilge | 2007ـ11ـ24 15:42

كىچىككىنە تەكلىپ:
كىلاسسىك ئەسەرلەرنى يوللىغاندا، مەزكۇر ئەسەرنىڭ قىسقىچە چۈشەندۈرۈلىشىنى، مەسىلەن كىم تەرىپىدىن قاچان يېزىلغان، ئەسلى قولىيازمىسى ياكى كۆچۈرۈلمە نۇسخىسى قاچان تېپىلغان،ھازىر قەيەردە ساقلىنىۋاتىدۇ شۇنىڭدەك ئەسەرنىڭ تارىخى قىممىتى توغرىسىدىكى مەزمۇنلارنى تىمنىڭ ئەڭ ئالدىغا قىستۇرۇپ قويغان بولساق تېخىمۇ ياخشى بولاتتى.

niyazdixan | 2007ـ11ـ27 23:58

خوجا ئەبۇ نەسىر سامانى ھەزرىتى سۇلتانغا شۇ يەردە يەنە مۇجمەل دۇئايى قۇنۇت ھەمدۇ سانا ئەتتەھىييەتۇ ئىككى دۇرۇد دۇئانى ، قۇرئان كەرىمدىن فاتىھە ، ئىخلاس قاتارلىق سۈرىلەرنى ئۆگەتتى . ھەزرىتى سۇلتان ساتۇق ئۆزىگە ئەگىشىپ بىللە كەلگەن قىرىق نەپەر كىشىنى بىر ـ بىرلەپ چاقىرىپ كېلىپ :

ـ ئەي يارەنلىرىم، ئەگەر ماڭا دوست ـ ئاشنا بولساڭلار ماڭ ئوخشاش ئىمان ئېيتىپ مۇسۇلمان بولۇڭلار. ھەزرىتى مۇھەممەت ئەلەيھىسسالامنىڭ دىنى ھەممە دىنلاردىن ئۈلۈغ تولىمۇ كاتتا دىن ئىكەن. شۇ پەزىلەتلىك دىنغا مۇشەررىپ بولۇڭلار،ـ دەپ نەسىھەت قىلدى. بۇ قىرىق نەپەر كىشىنىڭ بەزىسى ئۆز ئىختىيارىچە مۇسۇلمان بولدى .بەزىسى ھەزرىتى سۇلتاندىن قورقۇپ مۇسۇلمان بولدى، ئۇلار تا نامازدىگەرگىچە ئىسلام دىنىغا دائىر تەلىماتنى ئۆگەندى .

خوجا ئەبۇ نەسىر ئۇلارغا:

ـ يىگىتلەر، ئەگەر يانمىساڭلار سىلەرنى كىشى ئىزلەپ كېلىشى مۇمكىن. سىلەرنى بۇ جايدىن تاپسا

ھەممىمىزنىڭ بېشى ئۆلۈمگە كېتەر. بۇ كاپىرلار تۇرلۇك- تۇرلۇك ئازاپلارنى قىلىپ، بىزگە ئامان بەرمەسلىكى مۇمكىن. ناۋادا مېنىڭ قېشىمغا كېلىشنى خالىساڭلار كېچىسى پىنھان كېلىڭلار. كاپىرلار ئۇيىمىسۇن. قۇرئاننى ۋە نامازئوقۇشنى ئۆگىتىپ قوياي، -دەپ ئۇلارنى ياندۇردى. نامازدىگەردىن كېيىنكى ھەزرىتى سۇلتان ساتۇق باشلىق بۇ قىرىق بىر نەپەر كىشى ھەزرىتى غوجا ئەبۇ نەسىر سامانىدىن رۇخسەت ئېلىپ ئۆيلىرىگە ياندى.

شۇ كېچىسى تۈن يېرىم بولغانداھەزرىتى سۇلتان ئورنىدىن قوپۇپ،خوجا ئەبۇ نەسىر سامانىنىڭ قېشىغا كەلدى. باش توخۇ چىللىغىچە خوجا ئەبۇ نەسىر سامانىدىن قۇرئاننى ئۆگەننى. ئاندىن ئۆيىگە قايىتتى. ئاتلا كېچىسى يەنە تۈن يېرىمىدا بېرىپ بېرىپ، باش توخۇ چىللىغىچە قۇرئان ئۆگەندى، ئالا ھەزەل بۇ ئىش يەتتە كۈنگىچە شۇنداق داۋام قىلدى. سەككىزىنچى كېچىسى تۈن يېرىمىدا بۇ قىرىق نەپەر كىشى خۇدايىتائالانىڭ ئىناۋىتى بىلەن كالامۇلانى تامام قىلىپ، ئاللا تائاللاغا ئىبادەت قىلىشقا مەشغۇل بولدى. ھەزرىتى سۇلتان ساتۇق بۇغراخان قۇرئاننى ياد ئالدى ۋە خان مەرتىۋىسىگە ئىگە بولدى. ئالتە ئايغىچە ھەزرىتى سۇلتان شۇ تەرىقىدە ئۆتتى.

ئەلقىسە، ھارۇن بۇغراخان كاپىرلىقتا تاشتىن قاتتىق ئىدى. لەشكىرىمۇ تولا ئىدى. ئۇلار پەم- پاراسەت بىلەن ھەزرىتى سۇلتاننىڭ مۇسۇلمان بولغانلىقىنى گۇمان قىلىشقان بولسىمۇ، ئەمما تېخىمۇ ئاشكارا بولسۇن، دەپ ھېچقانداق كىشىگە ئېيتمىغان ئىدى. بىر كۈنى ھارۇن بۇغراخان چۈش كۆردى. چۈشىدە ئۇنىڭغا بىر شىر پەنجە ئۇردى. ئۇ قورقۇپ ئويغىنىپ كەتتى. بۇ چۈشنىڭ تەبىرىنى ھەزرىتى سۇلتاننىڭ ئانىسىدىن سورىدى. ھەزرىتى سۇلتاننىڭ ئانىسى:

-بۇنداق چۈشنى شەيتاننىڭ دەيدىكەن،- دەپ جاۋاپ بەردى. ھارۇن بۇغراخاننىڭ كۆڭلى تازا خاتىرجەم بولالمىدى. ئۇ:

- ئەي خوتۇن، ئۆتكەندە بالاڭنى ئۆلتۈرۈشكە يول قويمىدىڭ. ئۇ بىزنىڭ دىنىمىزنى ۋەيران قىلىپ، ھەممىمىزنى ئۆلتۈرۈشنى قەسلەۋاتىدۇ.چۈشۈمدە كۆرگەن شىر سېنىڭ بالاڭ. ئاخىر ئۇ مېنى ئۆلتۈرىدۇ .

مەن ئىلاج قىلىپ، ئۇ مېنى ئۆلتۈرۈشتىن بۇرۇن، ئاۋۋال مەن ئۇ بالاڭنى ئۆلتۈرۈپ،ئۆزۈمنى خالاس قىلمىسام بولماس،- دېدى، ئاندىن يەنە،- ئەي خوتۇن، بىلگىنكى، سەن قاچان مېنىڭ بالام چوڭ بولۇپ سىلەرنىڭ دىنىڭلارنى ۋەيران قىلىپ مۇھەممەتنىڭ دىنىغا كىرسە، ئاندىن ئىختىيار سىلەردە بولسۇن دەپ ئۆزۈڭ ئېيتقان ئىدىڭ. بىز بالاڭنى «دىنىمىزنى ۋەيران قىلماستىن بۇرۇن ئۆلتۈرەيلى» دەپ نەسھەت قىلىشتۇق – دېدى. ئاندىن كېيىن:

-ئەي بەگلەر، ئەي ئۆمرالار، بىزگە دۈشمەن پەيدا بولۇپتۇ. ئاۋۋال دۈشمەننى ئارىدىن يوق قىلايلى، ئەگەر يوق قىلمىساق ئاخىر ھەممىمىزنى شۇ دۈشمەن ھالاك قىلىدۇ،- دېدى. بەگلەر:

-ئەي پادىشاھىم، جېنىمىزغا كەلگەن دۈشمەننى نېمە ئۈچۈن يوق قىلمايمىز- دەپ، بۇ كاپىرلار ھەزرىتى سۇلتاننى ئۆلتۈرۈشكە قەست قىلىشتى.ھەزرىتى سۇلتاننىڭ ئانىسى:

-ئەي كاپىرلار،نەچچەن يىلدىن بېرى مۇشەققەت بىلەن ئاران چوڭ قىلغان بالامنى نېمە ئۈچۈن بىگۇناھ ئۆلتۈرۈسىلەر!؟ - دەپ ئارىغا چۈشتى. ھارۇن بۇغراخاننىڭ ئاچچىقى كېلىپ:

-ئەي خوتۇن، بىزنىڭ دىنىمىزدىن يېنىپ، مۇھەممەتنىڭ دىنىغا كىرگەندىنمۇ يامان گۇناھ بارمۇ؟- دېدى.ھەزرىتى سۇلتانغا ئانىسىنىڭ مېھرى چوڭقۇر بولغاچقا، ئۇ:

-ئەي كاپىرلار، بالامدىن ئىمتىھان ئېلىپ بېقىڭلار، ئەگەر ھەقىقەتەن مۇھەممەتنىڭ دىنىغا كىرگەن بولسا،ئاندىن ئۆلتۈرۈڭلار،- دېدى.ھارۇن بۇغراخانغا بۇ سۆز ياقتى. ھەزرىتى سۇلتاننىڭ ئۆز ئاتىلىرىدىن قالغان بىر كىشى بار ئىدى. ئۇ ئادەم:

-شۇنداق ئاۋۋال سىناپ بېقىش كېرەك،- دەپ ھەزرىتى سۇلتاننىڭ ئانىسىنىڭ سۆزىنى قۇۋۋەتلىدى.ھارۇن بۇغراخان بەگلىرى بىلەن كېڭەش قىلىپ،بىر بۇتخانا سالماقچى بولدى، خىشلىرىنى تەييار قىلىپ ھەزرىتى سۇلتان غازىغا كىشى ئەۋەتتى. ئۇنى چاقىرتىپ كېلىپ:

-سىزنى بىزنىڭ دىنىمىزدىن يېنىپ، مۇھەممەتنىڭ دىنىغا كىرىدىكەن دەپ گۇمان قىلىۋاتىمىز، - دېدى . ھەزرىتى سۇلتان ساتۇق بولسا كاپىرلارنىڭ رەسم- ئادىتى بويىچە ئاند ئىچتى، بىراق ھارۇن

بۇغراخان ئىشەنمىدى.ئۇ:

ـ ئەي پەرزەنت، ئانت ئىچكىنىڭىزگە ئىشەنمەيمەن، بىز بىر بۇتخانا ياسىماقچىمىز، شۇ بۇتخانىنىڭ ئۇلىنى سىز قويىسىز، ئاندىن سىزگە ئىشىنىمىز، بولمىسا،ئىشەنمەيمىز- دېدى. ھەزرىتى سۇلتان «قانداق قىلسام بولارئىكىن «دەپ ئەندىشە ئىچىدە قالدى. ئاخىر ناھايىتى پەرىشان بولغان ھالدا قۇبۇل قىلىپ كەچتە ھەراھلىرى بىلەن ئۆيلىرىگە ياندى، تۈن يېرىمىدا ئۇ، ئۇستازى خوجا ئەبۇ نەسىر سامانىنىڭ قېشىغا كېلىپ سورىدى:

ـ ئەي بۇزرۇكۋارىم، ھارۇن مېنىڭ مۇسۇلمان بولغان بولمىغانلىقىمنى ئىمتىھان ئارقىلىق بىلمەكچى بولدى. كاپىرلار بىر بۇتخانا ياسارمىش .ئۇ بۇتخانىنىڭ ئۇلىنى سىز ئېتىڭ دەۋاتىدۇ. قۇبۇل قىلاي دېسەم كۇپىرىغا داخىل بولارمەنمىكىن دەپ قورقىمەن. بۇنىڭ چارىسى نېمە؟

خوجا ئەبۇ نەسىر سامانى ئۇنىڭغا:

ـ ئەي پەرزەنت، دىنىي ۋە ئۆزىمىزنى ساقلاپ قېلىش ئۈچۈن بەزىدە زالىملار تەرىپىدىن زورلانغان ئىشلارنى قىلىشقا بولىدۇ.ئەگەر تامغا ئۇل قويۇشتا، سىز «مەسچىت» دەپ نىيەت قىلسىڭىز بولىۋېرىدۇ، بەلكى خۇدايىتائالانىڭ ئالدىدا ساۋاپ تاپىسىز.لەنتى كاپىرلاردىن خالاس بولىسىز. تولا پەرىشان بولماڭ،- دېدى ھەزرىتى سۇلتان ساتۇق بۇ سۆزنى ئاڭلاپ ئىنتايىن خوشال بولۇپ، ئۆيىگە قايىتتى. ئەتىسى تاڭ ئېتىپ ئاپتاپ چىققاندا، ھارۇن بۇغراخان جىمى لەشكەرلىرى بىلەن بۇتخانا سالىدىغان يەرگە يېتىپ كەلدى.ئاندىن ھەزرىتى سولتاننى چاقىرتىپ كېلىپ:

ـ ئەي پەرزەنت، بىز بۈگۈن بۇتخانا تەييار قىلىپ، ئۇنىڭغا باش ئۇرىمىز. ئەگەر راستىنلار بىزنىڭ دىنىمىزدا بولسىڭىز بىز باش ئۇرغان بۇتقا باش ئۇرۇڭ.بۇتخانىنىڭ تېمىغا سىز ئاۋال ئۇل قويۇپ بېرىڭ. ئاندىن بىزنىڭ كۆڭلىمىز خاتىرجەم بولىدۇ،- دېدى. ھەزرىتى سۇلتان» خۇش»دەپ ئۆز رىغبەتلىرى بىلەن پەشلىرىنى قىستۇرۇپ،يارەنلىرى بىلەن بىرلىكتە ئىككى خىشنى كۆتۈرۈپ ، بۇتخانا سالىدىغان يەرگە ئېلىپ باردى. تۆتىنچى نۆۋەت خىشنى ئېلىپ باراي دەپ تۇرغاندا، ھارۇن بۇغراخان چاقىرىپ:

ـ ئەي پەرزەنت، ئەمدى توختاڭ .سىزنى بۇنىڭدىن زىيادە تۇپراقتا بۇلغاشقا تاقىتىم يوق، بۇنداق قىلىشنىڭ سەۋەبى شۇكى، سىزنى سىناماقچى ئىدىم.ئەمدى خاتىرجەم بولدۇم، نېمە قىلىشنى خالىسىڭىز شۇنى قىلىڭ!ـ دېدى دە، ھەممە لەشكەرلىرى بىلەن يېنىپ كەتتى.

ئەلقىسە، ھەزرىتى سۇلتان شۇكۇنى قەدىرلىك پىر ئۇستازى خوجا ئەبۇ نەسىر سامانىنىڭ قېشىغا بېرىپ:

ـ ئەي بۇزرۇكۋار، سىز ئېيتقاندەك قىلىپ، كاپىرلارنىڭ قولىدىن خالاس بولدۇم،ـ دەپ ئەھۋالنى بايان قىلدى، ئاندىن ئۇ يەنە :

ـ ئەي بۇزرۇكۋارىم كۆڭلەرنىڭ بىرىدە كاپىرلار بىزنىڭ مۇسۇلمان بولغانلىقىمىزنى بىلىپ قالسا ھەممىمىزنى ئۆلتۈرىدۇ، بۇنىڭ مەسلىھەتىنى قىلايلى،ـ دېدى .

خوجا ئەبۇ نەسىر سامانى ئۇنىڭغا:

ـپادىشاھ ئۆزىڭىز ئوبدان بىلىسىز،ـ دېدى.

ھەزرىتى سۇلتان:

ـئەگەر مەسلىھەتنى ماڭا قويسىلا، تاشقىرى چىقىپ كاپىرلارغا قارشى ھۇجۇمغا ئۆتىمەن. خۇدايىتائالا زەپەربەرگەي،ـ دېدى. خوجا ئەبۇ نەسىر سامانى خوشال بولۇپ:

ـئەگەر ھىممەت قىلسىڭىز بۇ دىگىنىڭىز ياخشى....ـ دەپ قوللىدى ۋە:ـ بىراق لەشكەرلىرىمىز ئاز دەپ ئىككىلىنىشتە بولدى. ھەزرىتى سۇلتان:

» ـئاللاھ بەندىلىرىنى تىزگىنلەپ تۇرغۇچىدۇر. ئۇ ھىكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچى، ھەممىدىن خەۋەرداردۇر.« ئاللا تائاللاغا تەۋەككۇل قىلدىم. ئاللادىن ئۆزگىچە ئۇمىد تۇتمايمەن. مەيلى لەشكەر ئاز بولسۇن، مەيلى كۆپ بولسۇن جەڭ قىلىمەن،ـ دەپ جەڭ قىلماققا تەييارلانغانلىقىنى بىلدۈردى. ۋەھالەنكى، شۇ ۋاقىتتا بەزى مۇسۇلمانلار كاپىرلاردىن قورقۇپ يوشۇرۇن ھالدا تائەت ـ ئىبادەت قىلاتتى. خوجا ئەبۇ نەسىر سامانىنىڭ كەتكەنلىكىنى ئاڭلاپ، ئۇنىڭ ئەتراپىغا يۈزچە مۇسۇلمان جەم بولۇپ

ئاشكارە تائەت- ئىبادەت بىلەن مەشغۇل بولغان ئىدى.

بۇ كېچە ئۆتتى. تاڭلا كېچىسى ھەزرىتى سۇلتان قىرىق نەپەر كىشى بىلەن پىر ئۇستاز خوجا ئەبۇ نەسىر سامانىنىڭ قېشىغا كېلىپ:

-ئەي بۇزرۇكۋارىم، قوپسىلا، بۇ تەخىر قىلىپ تۇرىدىغان ۋاقىت ئەمەس، ئۆز ئىشىمىزغا پۇختا بولايلى. پىلانلىغان ئىشلىرىمىزنى قىلىپ، بۈگۈن تاڭ ئاتقۇچە ئۆزىمىزنى بىر يەرگە ئالايلى دېدى.- دېدى.

ئەلقىسە ھەزرىتى سۇلتان، خوجا ئەبۇ نەسىر سامانى ۋە جىمى مۇسۇلمانلار بىلەن بىرگە ئورنىدىن دەس تۇرۇپ يولغا راۋانە بولدى.ھارۇن بۇغراخاننىڭ ئوردىسىغا يەتتى، خوجا ئەبۇ نەسىر سامانى قول كۆتۈرۈپ:

-ئى بارا خۇدايا، ئۆز پەزلى ئىھسانىڭ بىلەن بۇ كاپىرلارغا قاتتىق ئۇيقۇ بەرسەڭ.- دەپ دۇئا قىلدى. بۇ ئەزىزنىڭ دۇئاسى ئىجابەت بولۇپ، كاپىرلارغا شۇنداق ئۇيقۇ بەردىكى بىلىدىن تۇتۇپ سۆرىسىمۇ تۇيمايتتى.

ئىسلام لەشكەرلىرى كاپىرلارنىڭ ئوردىسىغا باستۇرۇپ كىرىپ، ئۇ يەردىكى تۆت يۈز ئاتنىڭ ھەممىسنى ئالدى. جەڭ سالاھىنىمۇ ئېشىپ قالغۇچە ئالدى .بىر ئايلىق ئوزۇق تالقاننى غەملىۋېلىپ، بەزى كاپىرلارنى ئۆلتۈرۈپ ياندى. بىراق بۇ ئىشنى كاپىرلارنىڭ ھېچ قايسىسى تۇيمىدى. مۇسۇلمانلار تاڭ ئاتقۇچە يول يۈرۈپ تۆگە غارىغا چۈشتى. ئەتىسى بۇ ھالدىن خەۋەر تاپقان ھارۇن بۇغراخاننىڭ بېشىنى غەم دەرياسى باستى. ئۇ قىرىق مىڭ لەشكەر بىلەن قوغلاپ كېلىپ، تۆگە تاغنى قامال قىلدى.ئىسلام لەشكەرلىرىنىڭ باھادىرلىرى بولسا، جەڭ سالاھىنى كىيىپ،تاغ تۈۋىگە بېرىپ مەيدانغا چۈشۈپ ئۇرۇشقا تەييار بولدى. ئۇ كۈنى ناماز پېشىنگىچە جەڭ بولدى. بۇ جەڭ شۇنداق قاتتىق بولدىكى، كاپىرلاردىن بەش مىڭ كىشى دوزاخقا ئۇزىتىلدى. مۇسۇلمانلاردىن بولسا ئىككى كىشى شاھادەت دەرىجىسنى تاپتى.ئەتىسى ئىسلام لەشكەرلىرىنىڭ سىپىگە ئالتە مىڭ كىشى قوشۇلدى. يەنە ئەتىسى ئىلگىرىدىن يۈز ھەسسە زىيادە بولدى. يەتتە كېچەكۈندۈز جەڭ بولدى.كاپىرلار زەربە يەپ،

مۇسۇلمانلار زەپەر تاپتى. ئىسلام لەشكەرلىرى كۆڭلىنى كۆڭگە ئاۋۇپ ئون ئىككى مىڭغا يەتتى.

كۆڭلەر ئۆتتى ئوزۇق تالقان تۈگىدى، ئاتلار ئورۇقلىدى، بىر كۈنى مۇسۇلمانلار جەم بولۇپ، خوجا ئەبۇ ناسىر سامانىنىڭ قېشىغا بېرىپ:

ـ ئەي بۇزرۇكۋار، بىز قاچانغىچە بۇ يەردە تۇرىمىز، سىلىنىڭ مەسلىھەتلىرى نېمىكىن؟ دەپ سورىدى.

خوجا ئەبۇ نەسرى سامانى ئۇلارغا :

ـ ئەي يارانلار، ئۆزۈڭلار بىلىڭلار! دەپ جاۋاپ بەردى .

ئەلقىسە، ھەزرىتى سۇلتان:

ـ ئەمىسە خۇداغا تەۋەككۇل قىلىپ كېچىدە ھۇجۇم قىلايلى. ئاللا تائاللادىن نېمە كەلسە شۇنى كۆرەيلى،ـ دېدى. بۇ سۆز خوجا ئەبۇ نەسىر سامانىغا ياقتى. مۇسۇلمانلاردىن ئون ئىككى مىڭ كىشى جەڭ سالاھىنى كەيدى. باش توخۇ چىللىغاندا ئاتلىنىپ ھۇجۇم قىلىپ، كاپىرلارنىڭ قېشىغا كەلدى. ھەزرىتى خوجا ئەبۇ نەسىر سامانى قول كۆتۈرۈپ دۇئا قىلدى .خۇدايىتائاللا بۇ لەنىتى كاپىرلارغا قولنى كېسىپ تاشلىسىمۇ تۇيمىغۇدەك قاتتىق ئۇيقۇ بەردى.

سۇلتان ساتۇق بۇغراخان ئاتتىن چۈشۈپ، شەمشىرىنى يالىڭاچلاپ، ئوردىغا كىردى. ھارۇنخان قاتتىق ئۇخلاۋاتاتتى. بىر خىزمەتكار بېشىدا چىراغ ياندۇرۇپ ئولتۇراتتى. ھەزرىتى سۇلتان ساتۇق« ھارۇننىڭ بېشىنى كېسەي »دەپ، يالاڭاچلانغان شەمشىرىنى تەڭلىدى ـ يۇ، ئەمما:«دۈشمەننى ئۇخلاۋاتقاندا ئۆلتۈرۈش مەرتلىك ئەمەس، ياخشىسى بۇ كاپىرنى ئىمانغا دەۋەت قىلاي، ئېھتىمالكى مۇسۇلمان بولۇپ قالسا ئەجەپ ئەمەس. ئەگەر ئىسلام دىنىنى قوبۇل قىلمىسا ئاندىن ئۆلتۈرەي، ئۇنىڭ ئۈستىگە ھەر قانچە كاپىر بولسىمۇ، مەندە ھەققى بار، تۇزىنى يېدىم» دەپ ئويلاپ شەمشەرنىڭ ئۇچىنى پۇتىغا سانجىدى. ھارۇن بۇغراخان چۆچۈپ ئويغىنىپ بىتاقەت بولدى.

قارىسا سۇلتان شەمشىرىنى يالىڭاچلاپ تۇرۇپتۇ.

بۇ كاپىر دېدىكى:

ـ ئەي سۇلتان، سەندە شۇنچە دۆلەت تۇرۇپ، نېمە ئۈچۈن بۇنداق قىلىسەن؟

ھەزرىتى سۇلتان ئۇنىڭغا:

ـھەي كاپىر، ئىشنىڭ ئوبدىنى شۇكى، مەن قىلغان ئىشنى قىلغىن، ۋاقتىنى غەنىمەت بىلىپ، لائىلاھە ئىللەللاھۇ مۇھەممەدۇن رەسۇلۇللا يەنى، بىر ئاللادىن باشقا خۇدا يوق، مۇھەممەت ئەلەيھىسسالام ئۇل ئاللاھنىڭ بىرگە ئەۋەتكەن ھەقىقي ئەلچىسىدۇر دەپ ئىمان ئېيتىپ مۇسۇلمان بولغىن،ـ دېدى. ھەر چەندە زور سىياسەت قىلىپ قورقىتسىمۇ ئۇ بەدبەخت كاپىر ئۇنىمىدى.

ھەزرىتى سۇلتان نەچچە قېتىم شەمشىرىنى تەڭلەپ، يەنە «ھەر نېمە بولسا، مەندە ھەققى بار» دەپ قايتۇرۇۋالدى. ئاخىر بارلىق مۇشكۈل ئىشلارنى ھەل قىلغۇچى ئاللاھ دەرگاھىغا مۇناجەت قىلىپ:

ـئى بارا خۇدايا، سەن ھەممىنى بىلىسەن، بارچىنى كۆرۈپ تۇرىسەن، بېشىنى كېسەي دەپ نەچچە مەرتىبە شەمشەر تەڭلىدىم، يەنىلا تۇز ھەققىنى ساقلىدىم. قەھرىڭ بىلەن بۇ كاپىرنى يەرگە يۇتتۇرسەڭ،ـ دېدى .

ـسۇلتانىنىڭ دۇئالىرى ئىجاۋەت بولدى، يەر تىترەپ تەۋرەپ ھارۇننى سىنەسىغىچە يۇتتى. ھەزرىتى سۇلتان ئۇنىڭغا:

ـئەي كاپىر، كۆردۈڭمۇ، ھازىر ئىمان ئېيتساڭمۇ بولىدۇ. مەن ساڭا دۇئا قىلاي، خۇدايىتائاللا سېنى بۇ بالادىن خالاس قىلسۇن،ـ دەپ نەسىھەت قىلدى.بىراق ھارۇن ئۇنىمىدى.ئۇ:

ـئەي سۇلتان ساتۇق، سېنىڭ دىنىڭغا كىرگىنىمدىن يەرگە كىرگىنىم تۈزۈك،ـ دېدى. ھەزرىتى سۇلتان غەزەپكە كېلىپ دۇئاغا قول كۆتۈردى. يەر يېرىلىپ ھارۇننى يۇتتى. شۇ زامان سۇبھى يورىدى، ئالەم نۇرلاندى .

ئەلقىسە، ھەزرىتى سۇلتان ساتۇق بۇغراخاننىڭ دەۋرى كەلدى. ئۇ:

ـبەش ۋاخ نامازغا ئەزان ئوقۇڭلار،ـ دەپ ئەمر قىلدى. كاپىرلار مۇسۇلمانلارنىڭ غالىپ كەلگەنلىكىنى بىلسىمۇ، يەنىلا جاھىللىق بىلەن مەيدانغا كېلىپ، ناماز پېشىنگىچە جەڭ قىلدى. بەزىلەر

ئوشۇقىغىچە قان كېچىپ جەڭ قىلدۇق دېيىشتى. راست سۆز شۇكى مەيدانىنىڭ ھەممە يېرى قانغا بويالغانىدى. شۇ كۈنى خۇدايىتائالانىڭ ئىنايىتى، مېھرىبانلىق بىلەن قىلغان ياردىمى ۋە ھەزرىتى مۇھەممەت رەسۇلۇللانىڭ مەددىتى بىلەن ئۈچ مىڭ كىشى مۇسۇلمان بولۇپ ئىمان ئېيتتى.غازىلار زەپەر تاپتى، كاپىرلار مەغلۇپ بولدى.

شۇ كۈنى ھەزرىتى سۇلتانىنىڭ نەچچىلىگەن كارامەتلىرى زاھىر بولدى،ئۇنىڭ شەمشىرى كۆرۈنۈشتە خەلقنىڭ شەمشىرى بىلەن ئوخشاش بولسىمۇ، ئەمما ھەر قېتىم كاپىرلارغا سالغاندا قىرىق گەز ئۇزىرايتتى. ئۇنىڭ ئۇستىگە ھەزرىتى سۇلتانىنىڭ مىنگەن ئېتىنىڭ ئاغزىدىن ئوت ئېتىلىپ چىقىپ كاپىرلارغا تۇتىشىپ ئۇلارنى كۆيدۈرەتتى. كاپىرلار قورقۇپ جامائە-جامائە، سەپ-سەپ بولۇپ كېلىپ ئىمان كەلتۈردى.

شۇ كۈنى بۇ ئۇلۇغ زات غازىلىق نام ئالدى. بەزىلەر:« ھەزرىتى سۇلتان غازى بولغاندا، ئون ئىككى يېرىم ياشتا ئىدى» دېسە، يەنە بەزىلەر «ئون ئالتە ياشتا ئىدى.» دەيدۇ. راست گەپ شۇكى ئون ئالتە ياشتا ئىدى.

ئەي دەرۋىشلەر، ئاگاھ ۋە دانا بولۇڭلاركى، خۇش دۆلەت ۋە خۇش سائادەت ئىگىسى بولغان ھەزرىتى سولتانغا كىچىكلىكىدىلا بۇنداق دۆلەت مۇشەررىپ بولدى .غازىلىق ئاتاق ئېلىپ، ئىسلام دىنىنىڭ خۇش پۇراق ھىدىنى ئاشكارە قىلدى.

مەلۇم بولسۇنكى، ھەزرىتى سۇلتان 12 يېشىدا غازتقا مەشغۇل بولغان ئىدى. ئۇ ياز كۈنلىرى كاپىرلار بىلەن غازات قىلسا، قىش كۈنلىرى تائات – ئىبادەت بىلەن مەشغۇل بولاتتى .شۇنداق قىلىپ ئۇ 96 ياشقا يەتكۈچىلىك ئۇ تەرىپى بەلخنىڭ ئالدىدىكى ئۇمىد دەرياسىغىچە، بۇ تەرىپىدىكى كۈن چىقىشتىكى كۆك مەنزىلگىچە، شىمال تەرىپى قارا قۇرۇم دېگەن يەرگىچە، شەمشەر بىلەن كاپىرلارنى مۇسۇلمان قىلىپ ھەزرىتى مۇھەممەدۇر رەسۇلۇللانىڭ شەرىئەتلىرىنى ئىمام ئەزەمنىڭ مەزھەپلىرىنى، ئىبراھىم خەلىلۇللانىڭ مىللەتلىرىنى بەر قارار قىلىپ شەرئىگە راۋاج بەردى.

ئەلقىسە، بىركۈنى ھەزرىتى سۇلتان ئىختىيارسىز قىلىپ شىكارغا چىقتى. يارانلىرى بىلەن ئاتلىنىپ، سەھرا تەرەپكە راۋانە بولدى. ئۇنىڭ ئالدىدىن بىر كېيىك سەكرەپ چىقتى.ھەزرىتى سۇلتان كېيىكنى قوغلاپ20ـ30 كىلومېتىر يەرگە بارغاندا يېتىشۋالدى ۋە ئۇنى ئۆلتۈردى. كاۋاپ ئېتىپ يېمەكچى بولۇپ ئوت قالاپ تۇراتتى، ھەزرىتى سۇلتاننىڭ يارەنلىرى يېتىپ كەلدى.تۇز يوق ئىدى، غايىپتىن بىر پارچە تۇز چۈشتى. كاۋاپنى تۇزلاپ يېدى. ئېشىپ قالغان تۇزنى ھەزرىتى سۇلتان تاغقا تاشلىدى.تاغنىڭ ھەممىسى تا قىيامەت كۈنىگىچە تۈگمەيدىغان تۇز بولدى. ھەزرىتى سۇلتان بۇ يەردە يەنە نەچچىلىگەن كارامەتلەرنى زاھىر قىلدى.

مەلۇم بولسۇنكى، ھەزرىتى سۇلتان خاتەمۇل ئەنبىيا، تاجىئول ئەسپىيا يەنى ھەزرىتى مۇھەممەت مۇستافا سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسساللەمدىن تەربىيەت ئېلىپ ئاخىر ئۇۋەيس يەنى ئەۋلىيالار كاتتىلىرىدىن بولۇپ يېتىلدى.

بىر يىلى ھەزرىتى سۇلتان كۆلى تەرەپكە قاراپ غازاتقا ئاتلاندى. ئۇ خۇدايىتائالانىڭ ئىنايىتى بىلەن تۇرپانغىچە بېرىپ، ئۇ يەرنى مۇسۇلمان قىلدى. ئۇنىڭدىن كېيىن كېسەل بولۇپ قېلىپ،كۆلى تەرەپكە يول چىقمىدى. كۈنلەردىن بىر كۈنى ھەزرىتى سۇلتانغا«قەشقەرگە يانغىن » دېگەن بىشارەت بولدى. ھەزرىتى سۇلتان نەچچە كۈن يول يۈرۈپ، قەشقەرگە قايتىپ كېلىپ، بىر يىل زەئىپلىكتە ياتتى، ئاخىر جىمى يارانلىرىنى چىللاپ:

ـ ئەي يارەنلەر ئاگاھ بولۇڭلاركى، ئەينى ۋاقىتتا مېنىڭ روھىم ئەرشتىن بۇ ئالەمگە كېلىشتە، ھەر بىر ئاسمانغا ئېلىپ كېلىنگەندە پەرىشتىلەر:«شۇنداق پاكىز روھ يۈز مىڭ ئەيىپكە گىرىپتار بولغان بۇ كاساپەت دۇنياغا كېتىپ بارامدۇ» دەپ ئەپسۇسلانغان ئىكەن. ئەلھەمدۇلىللا، پەرىشتىلەرنىڭ دېگىنىدەكمۇ بولمىدىم، ھېچبىر كاساپەتچىلىككىمۇ مۇپتىلا بولمىدىم، ـدېدى. بۇ يەردە بىر ئۇۋەيس كىشى بار ئىدى . ئۇ : ـ بۇ دۇنيادا گۇناھ قىلمايدىغان قانداق كىشىكەن ئۇ ؟ ـ دېدى جەزملەشتۈرۈپ.

بۇ دەرۋىشنىڭ ھەزرىتى سۇلتاننى ئىنكار قىلغانلىقى مەلۇم بولدى. ھەزرىتى سۇلتان بۇ دەرۋىشنىڭ دەرۋىشلىك يولىنى باغلاپ، ۋىلايىتىنى يوق قىلىش ئۈچۈن، جىلىتكىسىنىڭ تۈگمىسىنى ئەتتى. شۇ زامان دەرۋىشنىڭ ۋىلايىتى (ئەۋلىيالىق مەرتىبە، ھوقۇقى) يوق بولدى. ۋەرۋىش ھېچ ۋەج بىلەن دەرۋىشلىك يولىنى ئاچالمىدى.

ئەلقىسە، دەرۋىش ھەزرىتى سۇلتاننى ئىنكار قىلغىنىغا يۈزمىڭ چەندان پۇشايمان قىلدى. ھەزرىتى مۇھەممەت مۇستەفا سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسسالامنىڭ، ساھابىلارنىڭ ۋە ئەبۇ نەسر سامانىنىڭ روھلىرىنى شېپى كەلتۈرۈپ قىلغان ئىنكارىغا توۋا قىلدى. ئاندىن ھەزرىتى سۇلتاننىڭ ئايىغىغا يىقىلىپ، گۇناھىنى تىلىدى. ھەزرىتى سۇلتان ئۇنىڭ گۇناھىدىن ئۆتتى. شۇنىڭ بىلەن بۇ دەرۋىشنىڭ كۆڭلى يورۇپ، ئۇنىڭ قايتىدىن ۋەلىلىق يولى ئېچىلدى.

ئەلقىسە، بىر كۈنى، ھەزرىتى سۇلتان ئولتۇراتتى. دەرۋىش سۇرىتىدە بىر كىشى كېلىپ سالام قىلىپ:

ـ خۇدا يولىدا بىر نەرسە بەر! ــ دېدى. ھەزرىتى سۇلتان:

ـ سىز نېمە كىشى،مەندىن نېمە تىلەيسىز؟ـ دەپ سورىدى، دەرۋىش ئۇنىڭغا:

ـ ئەي پادىشاھى ئالەم، ئاقىل كىشى ھەر ئىشنى بىشارەت بىلەن بىلىدۇ، دەپ ئېيىتتى، ھەزرىتى سۇلتانغا ئەزرائىل ئەلەيھىسسالامنىڭ ئامانەتنى ئالغىلى كەلگەنلىكى مەلۇم بولدى.

ھەزرىتى خوجا ئەبۇ نەسر سامانىنىڭ ئوغلانلىرىدىن خوجا ئەبۇل پەتتاھ ھەزرىتى سۇلتاننىڭ خەلىپىلىرى ئىدى.پەزىل ــ كارامەتتە ھەزرىتى سۇلتانغا باراۋەر ئىدى .

ھەزرىتى سۇلتان ئەتراپىدىكىلەرگە:

ـ ئەي يارەنلىرىم، سىلەرمۇ مەن يۈرگەن يولدا يۈرسەڭلار، مەن قىلغان ئىشنى قىلساڭلار، خۇدايىتائاللا ئاخىرەتتە بۇ دۇنيادا بەرگەن دۆلەتتىن ئۈچ ھەسسە ئارتۇق دۆلەت ۋە ئىززەت بېرىدۇ- دېدى.

ئاندىن:ـ خەلىپەم خوجا ئەبۇل، پەتتاھقا ئېيتىڭلار، تولا سېغىندىم. پاتراق قېشىمغا يېتىپ كەلسۇن ـ دېدى. خوجا ئەبۇل پەتتاھ بۇ سۆزنى ئاڭلاپ، بىجانىدىل قوبۇل قىلدى. زوق ـ شوۋقى غالىپ كېلىپ،

ئۈچ مەرتىبە كېلىپ ھەزرىتى سۇلتاننى يوقلاپ كەتتى. ئاندىن سۇلتان ئولتۇرۇپ:

ـئى بارا خۇدايا، ھېچ يارلىق يوقكى، جانىمنى ئالغايسە،ـ دەپ مۇناجەت قىلدى، شۇ زامان خۇجا ئەبۇ نەسىر سامانىنىڭ روھى كېلىپ:

ھۆرمەتلىك بوغرام ، سىز يەنە بىر نەچچە مەھەل تۇرۇپ ، مەملىكەتنى باشقۇرۇپ، پەرزەنتلەرنى ئاسراپ ، تەربىيەت قىلىپ كامالىغا يەتكۈزۈپ ، ئاندىن كېيىن قېشىمغا كېلىڭ ، ـ دېدى.

ئەلقىسە، خوجا ئەبۇل پەتتاھ ھەزرىتى سۇلتاندىن كېيىن ئۈچ يىل ئۆمۈر كۆرۈپ ئالەمدىن ئۆتتى. خوجا ئەبۇل پەتتاھنى گۆردە قويغاندا، ھەزرىتى سۇلتانىنىڭكىگە ئوخشاش گۆردىن:«ئى پەرۋاردىگارىم! مېنى مۇبارەك مەنزىلگە چۈشۈرگىن،سەن (دوستىڭنى) ئەڭ ياخشى ئورۇنلاشتۇرغۇچى سەن» دىگەن ئاۋاز كەلدى. گۆر بېشىدا تۇرغانلار بۇ ئاۋازنى ئاڭلاپ پەرياد قىلىشتى. شۇ كېچىسى شەيخ نەجمىدىن چۈشىدە خوجا ئەبۇل پەتتاھنى كۆرۈپ:

ـئەي خوجا ئەبۇل پەتتاھ، سىزگە خۇدا قانداق مۇئامىلە قىلدى؟ ـ دەپ سورىدى. خوجا ئەبۇل پەتتاھ ئۇنىڭغا:

ـئەي شەيخ نەجمىدىن، مېنىڭ روھىم ھەزرىتى سۇلتانىنىڭ روھىغا قوشۇلدى. ئالەمنىڭ غېمىدىن خالاس بولدۇم، خۇدايىتائالانىڭ دوستلىرىنىڭ ئۆلگىنى بىلەن تىرىكىنىڭ پەرقى يوق ئىكەن، نېمە كۆرسەڭ شۇنى ئېيتقىن،ـ دەپ غايىپ بولدى.

ئىلاھى پاك پەرۋارىگار، مۇشۇ غازىلارنىڭ ھەققى ھۆرمىتى ئۈچۈن جىمى ئاسىيلارنىڭ گۇناھىدىن ئۆتۈپ، توغرا يولغا سالغايسەن، ئەي رەھمە قىلغۇچىلارنىڭ ئەڭ رەھمە قىلغۇچىراقى ھەممە ئىش سېنىڭ پەزلىڭ، ئۇلۇغلۇقىڭ رەھمىتىڭ بىلەن بولىدۇ. دۇئايىمنى ئىجابەت قىلغىن.

سۇلتىن ساتۇق بۇغراخانغا مەدھىيە

غازىلارنىڭ بورھانى سۇلتان ساتۇق بۇغراخان،

خاقانلارنىڭ خاقانى سۇلتان ساتۇق بۇغراخان،

ئەرىشتە نۇرى كۆرۈنگەن، ئەھمەد كۆرۈپ سۆيۈنگەن،
سەپ ـ سەپ مەلەك تىزىلگەن، سۇلتان ساتۇق بۇغراخان،
ماشايىخلار شەھبازى، ئەرىش ئۈستىدە پەرۋازى،
غازىلارنىڭ جانبازى سۇلتان ساتۇق بۇغراخان،
ئىسلام ئىشىكىنى ئاچقان، ئىمان نۇرىنى چاچقان،
مەشھەد ئىچىدە ياتقان، سۇلتان ساتۇق بۇغراخان.
مۇستافادىن تەربىيەت، ھەقتىن ھەم رەھمەت
تاپتى سۇلتان، تەبئىيەت سۇلتان ساتۇق بۇغراخان.
سۇلتان زوھۇر ئەتتىرلەر، ھەركىم ئوۋغا كەتتىلەر،
ھەقىقەتكە يەتتىلەر، سۇلتان ساتۇق بۇغراخان.
غازىلارنى باشلىغان، شۇڭقار لاچىن قۇشلىغان،
كۆڭلى ھەقنى ئۇشلىغان، سۇلتان ساتۇق بۇغراخان.
مەنزىللىرى لالەزار، ئۇلۇغلىرى مىرغىزار،
ئەبۇ نەسىر ئىنتىزار، سۇلتان ساتۇق بۇغراخان.
سۇلتان پىرغە ئۇلاشتى،پەلەك مەلەكتىن ئاشتى،
ھەق جامىدىن مەي ئىچتى، سۇلتان ساتۇق بۇغراخان.
سۇلتان ئالدى تىغ ئىللا، باقى قالدى ھۇۋەللا،
پانى بولۇپ مۇئەللا سۇلتان ساتۇق بۇغراخان،
ئەبۇل پەتتاھى غازى، سۇلتانىنىڭكى ھەمرازى،
شەھبازلارنىڭ شەھبازى، سۇلتان ساتۇق بۇغراخان.
يەتتە كېچە كۈندۈزدىن، ئاتلار قالدى يۈرۈشتى،

پىكىر ئەتتىلەر يۈرۈشتىن،سۇلتان ساتۇق بۇغراخان.

سۇلتان تەلقىن قىلدىلەر، ئىلمى لەدۇن بىلدىلەر،

مۇسھەبنى ياد ئالدىلەر، سۇلتان ساتۇق بۇغراخان.

قىلىچ تارتىپ يۈردىلەر، كاشغەر ئىچرە كىردىلەر،

تۆت مىڭ كاپىر سۈردىلەر، سۇلتان ساتۇق بۇغراخان.

ئۈچ يۈز كارۋان سۈرەتلىك، كاپىرلارغا ھەيۋەتلىك،

ھەقغە ئەردى قۇربەتلىك، سۇلتان ساتۇق بۇغراخان.

سۇلتان باشلاپ ئات سالدى، سانسىز تەندىن باش ئالدى،

جەڭ كانىينى چالدى، سۇلتان ساتۇق بۇغراخان.

ھەر كۈنى ئىلغار يېتىشتى، ئاتلار سالىپ چاپىشتى،

ياۋنى قوغلاپ سۈردىلەر سۇلتان ساتۇق بۇغراخان.

سۇلتان قىلدى مەسلىھەت، ئەبۇ نەسىر ئىلە مەشۇرەت،

شەبخۇن ئۇرماق بۇ نۆۋەت، سۇلتان ساتۇق بۇغراخان،

تۈن كېچىدە سالدىلەر، كاپىرلارنى قىرىدىلەر،

پارە-پارە قىلدىلەر، سۇلتان ساتۇق بۇغراخان.

سۇلتان ھارۇن قېشىغا، قىلىچ تارتىپ بېشىغا،

قىلدى خىتاپ ئۇنىڭغا سۇلتان ساتۇق بۇغراخان.

ئەيدى: «ئايا ھارۇنخان، قىلغىل ئەمدى پۇشايمان،

دىننى بۇزدادىن سەن يان»، سۇلتان ساتۇق بۇغراخان.

كەلتۈر ئىمان خۇداغا، ئىككىنچى مۇستافاغا،

كىرگىل يولى ساپاغە، سۇلتان ساتۇق بۇغراخان .

دېدى هارۇن:« ئەي بوتام، بىلمەسمەن مەن هەم بابام،

مۇنداق سۆزنى قىل تامام«، سۇلتان ساتۇق بۇغراخان.

يانماسمەن ئول ئىشمدىن، كەچسەم ياخشى بېشمدىن،

بۇ پەئىل ئەندىشمدىن، سۇلتان ساتۇق بۇغراخان.

ئېرىق بولۇپ ئاقتى قان،ئۇرۇش بولۇپ هەر دىبان،

ئىسلام شەمئىن يورۇتقان، سۇلتان ساتۇق بۇغراخان.

قان كېچىبان يۇردىلەر، كاپىرلارنى قىردىلەر،

ئېرىنى ئېرگە سۇردىلەر، سۇلتان ساتۇق بۇغراخان.

لائىلاهە ئىللەللا، ئەيت تېخى هۇۋەللا،

ئەيتقىل تېخى يا ئاللا، سۇلتان ساتۇق بۇغراخان.

غەرىۇ قوپتى ئەل ئامان، ئەيتقىل ئىمان بول ئامان،

ئىمان ئېرۇر، جانغا جان، سۇلتان ساتۇق بۇغراخان،

تۇغ ـ ئەلەم شاهىيانە، جەڭ مېيدۇر جاپانە،

تۇزدى مەيۇ مۇغانە، سۇلتان ساتۇق بۇغراخان.

تاشلاپ باشتىن جالالار، كۆكۈل تاپتى جۇلالار،

كىيىپ باشقا دەستارلار سۇلتان ساتۇق بۇغراخان،

گۇرۇھ ـ گۇرۇھ كەلدىلەر، كېلىپ بەيئەت قىلدىلەر

باتىل دىندىن ياندىلار، سۇلتان ساتۇق بۇغراخان.

باشمىزدىن جالانى، ئالدى قارا بالانى،

تونۇتتىلەر خۇدانى، سۇلتان ساتۇق بۇغراخان.

نۇرى قۇلۇق سۇلتانىم، هەم نۇر ئېرۇر ئىمانىم.

جانلار ئارا جانانىم، سۇلتان ساتۇق بۇغراخان.

مەشھەد ئېرۇر ھەق نەزەر، شان - شەرەپكە سازاۋەر،

مېھرۇ مۇھىممۇ قەمەر، سۇلتان ساتۇق بۇغراخان.

ئىككىنچى باب

ناھايىتى شەپقەتلىك ۋە مېھرىبان ئاللاھنىڭ ئىسمى بىلەن باشلايمەن

بۇ بابتا ئىككى پادىشاھ - ھەزرىتى ھەسەن بۇغراخان غازى بىلەن ھەزرىتى سەيىد ئەلى ئارسلانخان

غازىنىڭ ئىسلام يولىغا ئېرىشاد قىلغانلىقىنىڭ بايانى سۆزلىنىدۇ.

بۇ ئۇلۇغ زاتلارغا ئاللا تائاللا رەھمەت قىلسۇن.

بېيىت

نەسەبتە ئىدى خوجا پاك زات،

ھەسەبتە تېخى كامىل خۇش ناھاد

ئەمەلىي ئىكتساپ شەرىئەت شۇئار،

ۋەرئى ئىنتساپ تەرىقەت ۋەسار.

ئۇلارنىڭ ئەھۋالى قەدىمكى كىتابلاردا زىكرى قىلىنىپتۇ، بۇنى كۆپچىلىكنىڭ بىلىشى ئۇچۇن بۇ يەردە

تۈركىي تىل بىلەن جەمئى قىلىندى. مەن پەقىر،كام سالاھىيەت موللا ھاجى ئىقتىدارسىزلىقىمغا قارىماي

قىلىنغان ئىلتىماس، تەلەپلەرنى ئالى بىلىپ ۋە ماقۇل تۇتۇپ، ھەزرىتى بۇغراخانلار تارىخىغا ئائىت

كىتاب، تەزكىرىلەر ۋە ئۆزگە كىتابلاردىن ھەقىقىي راست رىۋايەتلەرنى جەمئىي قىلدىم. ئادەم ۋۇجۇدى

تۆت ئەناسىردىن تەركىب تاپقاندەك، بۇ مەجمۇئەنىمۇ تۆت بۆلەك يەنى بىر مۇقەددىمە، ئىككى باب ۋە

بىر خاتىمە بىلەن تامام قىلدىم. بۇ خەۋەرلەرنى ئايەت - ھەدىس، بۇزۇرۇكۋارلار سۆزلىرىدىن دەلىل

كەلتۈرۈش بىلەن مۇستەھكەملىدىم